

ประวัติชาวจีนเมืองอุบลราชธานี ระหว่างปี พ.ศ. 2411-2488¹ History of Ethnic Chinese in Mueang Ubon Ratchathani from 1868 to 1945 A.D.

สุติดา ตันเลิศ, อนันตนา เมธนนท์ และณัฐพัชร เตชะรุ่งไพศาล

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Email:sutida.tonlerd020@gmail.com

บทคัดย่อ

ประวัติศาสตร์ชาวจีนเมืองอุบลราชธานี ระหว่าง พ.ศ.2411-2488 เป็นการศึกษาโดยใช้มุมมองทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์จีนเมืองอุบลราชธานีครอบคลุมประเด็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม งานวิจัยนี้ได้ค้นพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์จีนที่อาศัยในเมืองอุบลราชธานีกลุ่มหลัก คือกลุ่มชาติพันธุ์จีนแต้จิ๋ว แซ่แต้ และแซ่ตั้ง ซึ่งมีบทบาทด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม 3 ช่วงเวลา ช่วงที่หนึ่ง ปี พ.ศ.2411-2447 คนจีนมีบทบาทที่เด่นด้านเศรษฐกิจ ประกอบอาชีพ 6 ประเภท คือ พ่อค้ารายย่อย พ่อค้าคนกลาง พ่อค้าระหว่างภูมิภาค ข้าราชการจากส่วนกลาง เจ้าภาษีนายอากร และแรงงานรับจ้าง คนจีนไม่มีบทบาททางการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าว เนื่องจากคำมั่นสัญญาเรื่องการวางตัวเป็นกลางทางการเมือง ด้านสังคมนั้นนิยมแต่งงานกับสตรีพื้นเมืองมีฐานะเป็นชายสู่เมืองอุบลราชธานี ศาลพุทธท่งเป็นศูนย์รวมจิตใจ

ช่วงที่สอง ปีพ.ศ.2447-2472 สมัยการสะสมทุนระยะแรกของชาวจีนทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการกระจายสินค้า สิ่งของแลกเปลี่ยนให้กับชุมชนเมืองอุบลราชธานี กลุ่มเจ้าภาษีอากร 4 สายตระกูล คือกลุ่มผู้มั่งมีประจำเมือง มีบทบาทด้านการอุปถัมภ์เครือข่ายการค้ากลุ่มชาติพันธุ์จีน ไม่ข้องเกี่ยวกับการเมือง ด้านสังคมพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์จีนเมืองอุบลราชธานี ระเบียบนี้ไม่นิยมแต่งงานกับสตรีพื้นเมือง ยังค้นพบปัญหาคนจีนในบังคับฝรั่งเศสปรากฏในอนุสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ชุมชนจีนได้เริ่มสร้างโรงเรียนจีนอันเป็นฐานผูกพันภูมิปัญญาให้กับคนรุ่นหลัง ช่วงที่สาม ปี พ.ศ.2473-2488 กลุ่มชาติพันธุ์จีนได้เดินทางเข้ามาประกอบอาชีพในเมืองอุบลราชธานี เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเส้นทางรถไฟเปิดให้บริการถึงสถานีวารินชำราบในปีพ.ศ.2473 ทั้งยังสร้างฐานะจากการประกอบอาชีพโรงสีรับซื้อข้าวเปลือก ของป่า พืชไร่ ควบคู่ไปกับการเลี้ยงสุกร ในปี พ.ศ.2480-2488 เศรษฐกิจ

¹บทความนี้ได้รับการปรับปรุงจากการนำเสนอภาคบรรยายในงานประชุมวิชาการระดับชาติภาษาและวัฒนธรรม 2557 เรื่อง “วัฒนธรรมสมัยนิยม” ระหว่างวันที่ 28 กรกฎาคม 2557 ณ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

เริ่มซบเซา และตกต่ำในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ปีพ.ศ.2484-2488 ด้านการเมืองในปี พ.ศ. 2478 สายตระกูลเจ้าภีณายาการเริ่มเล่นการเมืองระดับท้องถิ่น พระราชกำหนดเขตหวงห้ามต่างดาว ปี พ.ศ. 2484 ผลักดันให้คนต่างดาวต้องย้ายออกจากเมืองอุบลราชธานีและวารินชำราบ ที่เป็น 2 เขตในเขตยุทธศาสตร์ทั้ง 6 นอกจากนี้ ระยะเวลา 77 ปี ที่กลุ่มชาติพันธุ์จีนตั้งรกรากในเมืองอุบลราชธานีนั้น ได้สร้างประโยชน์ในฐานะผู้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่นระดับชาติ และระดับภูมิภาค ซึ่งได้รับการอุปถัมภ์จากรัฐบาลสยาม ในกลางทศวรรษที่ 2450 รัฐบาลสยามเริ่มวิตกกังวลกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองสายปฏิรูปในเมืองจีนจะส่งอิทธิพลต่อการรวมกลุ่มทางการเมืองในกลุ่มคนจีนโพ้นทะเลในสยาม คนจีนเมืองอุบลราชธานีปรับกลยุทธ์การรวมกลุ่มเป็นการริเริ่มงานด้านสังคมสงเคราะห์ ช่วงเวลาเดียวกับสมาคมจีนในกรุงเทพฯ ได้บริจาคสิ่งของให้ผู้ยากไร้ การก่อตั้งโรงเรียนจีน ในปี พ.ศ.2470 คือจุดวางรากฐานการตั้งมั่นอย่างถาวรในเมืองอุบลราชธานี

คำสำคัญ: ประวัติศาสตร์ กลุ่มชาติพันธุ์จีน เมืองอุบลราชธานี และ พ.ศ.2411-2488

Abstract

This research employed a historical approach to study the ethnic Chinese of Mueang Ubon Ratchathani economically, politically, and socially. It was found that the majority of the Ubon Ratchathani ethnic Chinese are Teochew with Tae and Tuang family names. They played significant roles in local economics, politics, and society in three periods. During the first period (1868-1904 A.D.), they were involved in trade networks and had six occupations as small-scale, mid-scale, and regional merchants, bureaucrats, tax collectors, and wage laborers. They did not interfere in politics because of a promise they had made with the Mueang Ubon Ratchathani Ayasi group. It was found that ethnic Chinese men in this period were likely to marry local women. Puttakong Shrine was a centre of spirituality. In the early stage of the second period (1904-1929), the ethnic Chinese functioned as middlemen who also distributed commodities to local people. Four wealthy families involved in tax collection helped support the Chinese trading networks, but these families were not engaged in politics. During this period, the trend of getting married with local women decreased. The third era (1930-1945) of the ethnic Chinese in Mueang Ubon Ratchathani was classified into 2 epochs. From 1930 to 1936, the ethnic Chinese accumulated wealth by operating rice mills, wild product trading, and swine farming.

In 1935, the tax collection families started to get involved in local politics. The period from 1937 to 1945 experienced an economic slow-down due to the Second World War. In 1941, the Thai government declared six strategic areas, which forced the ethnic Chinese and their families to leave Ubon Ratchathani. After this period, some of the ethnic Chinese returned to Mueang Ubon Ratchathani and Warinchamrab along with other ethnic groups. This study revealed that during the period from 1868 to 1945, the Ubon ethnic Chinese became the economic drivers at all levels and this was supported by the Siamese government. In the late 1900s, the Siamese government was worried that the Chinese reform movement would dominate overseas ethnic Chinese in Siam. The Chinese avoided a political clash by the use of humanitarian activities. For example, like the Bangkok Chinese Club, the Ubon ethnic Chinese began to donate rice to the poor. The establishment of a Chinese school in 1930 to foster an intellectual foundation for the next generation demonstrated that the Ubon ethnic Chinese had decided to settle down permanently in Mueang Ubon Ratchathani.

Keywords: History ; Ethnic Chinese; Mueang Ubon Ratchathani from 1868 to 1945 A.D.

ร่องรอยชาวจีนเมืองอุบลราชธานี ก่อนปี พ.ศ. 2411

ประวัติศาสตร์ชาวจีนเมืองอุบลราชธานีเป็นเรื่องราวคำบอกเล่าในสายตระกูลไม่มี การจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งยังขาดแคลนงานศึกษาและวิจัย ด้วยเหตุนี้ ร่องรอย ชาวจีนเมืองอุบลราชธานีก่อน ปี พ.ศ. 2411 จึงได้ใช้ประโยชน์จากการศึกษาและวิเคราะห์ งานศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ มุมมองที่ใช้ในการศึกษาเน้นประวัติศาสตร์และ มานุษยวิทยา ปรากฏในเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคนจีน 5 สถานการณ์ด้วยกันจากหลักฐาน 5 ชุด กล่าวคือ คดียกยอกทรัพย์ เจ็คนาคจำปาศักดิ์ คนจีนโคราช ศาลพุทธท่งและนายจ๊วย แซ่แต้

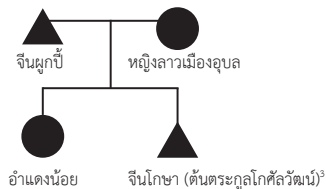
1. คดีียกยอกทรัพย์

หลักฐานชุดที่ 1 เป็นหลักฐานลายลักษณ์อักษรเก่าแก่ที่สุดเกี่ยวกับการดำรงอยู่ของชาวจีนในเมืองอุบลราชธานีโดยตั้งข้อเสนอลงไว้ที่ ปี พ.ศ. 2350² ประวัติศาสตร์ จากจดหมายเหตุ

รัชกาลที่ 5 เอกสารใบบอกเมืองอุบลราชธานี การฟ้องร้องคดีียกยอกทรัพย์มีรายละเอียดดังนี้ “...หลวงภักดี (คนจีนรุ่นที่ 3) จำเลยให้การเดิมอ้างน้อย (คนจีนรุ่นที่ 2) พี่สาวจีนโกษา น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน มารดาเป็นลาวเมืองอุบลบิดาเป็นจีนผูกปี (จีนรุ่นที่ 1) ตั้งบ้านเรือนทำมาหากินอยู่ได้ช้านาน บิดามารดาอ้างน้อย จีนโกษา (คนจีนรุ่นที่ 2) ถึงแก่กรรมได้หลายปี ...” (จดหมายเหตุรัชกาลที่ 5 ร.5 ม. 2. 12 ก.)

แผนผังที่ 1 อธิบายได้ว่า จีนโกษาเป็นคนจีนรุ่นที่ 2 หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่าเป็นลูกครึ่งจีนปนลาวรุ่นแรกของเมืองอุบลราชธานี บิดาเป็นจีนผูกปี ตั้งบ้านเรือนทำมาค้าขายในเมืองอุบลราชธานีมาเป็นระยะเวลานานได้แต่งงานกับหญิงลาว เมืองอุบล จีนโกษามีพี่สาวร่วมบิดามารดาเดียวกันชื่ออ้างน้อย ผู้มีบุตรชายชื่อหลวงภักดี หลักฐานข้างต้น ระบุว่า เมื่อ พ.ศ. 2425 อ้างแบบภรรยาจีนโกษา ได้ฟ้องร้อง อ้างน้อย พี่สาวจีนโกษา ว่า ยกยอกทรัพย์ อ้างน้อยไม่สามารถให้การได้ จึงให้บุตรชาย ชื่อ หลวงภักดีให้การแทน คำให้การนี้ได้อธิบายคนจีนรุ่นที่หนึ่งแห่งเมืองอุบลราชธานีเอาไว้ที่น่าสนใจ บิดาของอ้างน้อยกับจีนโกษาเป็นจีนผูกปี ที่เข้ามาตั้งรกรากในเมืองอุบลราชธานี ตั้งแต่การสร้างเมืองอุบลราชธานี ซึ่งอาจหมายถึงระยะเวลาช่วงปี พ.ศ. 2335 -2350 ช่วง 15 ปี เริ่มจากปี พ.ศ. 2335 เมื่อรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์มีใบบังแต่งตั้งท้าวคำผงเป็นผู้ปกครองเมืองอย่างเป็นทางการ สิ้นสุดในปีเกิดของอ้างน้อย

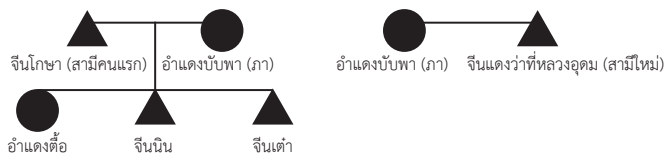
² คดีฟ้องร้องนี้เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2425 ขณะที่อ้างน้อยมีอายุ 70 ปี บิดาที่เป็นจีนผูกปี ต้องมีอายุมากกว่าบุตรทั้งสอง (อ้างน้อยกับจีนโกษา) รวม 30 ปี ซึ่งอาจเกิดในปี พ.ศ. 2320 ในปี พ.ศ. 2340 เมื่ออายุครบ 20 ปี นักแสวงหาโชคกลางอาจเดินทางเข้ามายังบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง และกลายเป็นพ่อค้า ด้วยวัย 30 ปี ในปี พ.ศ. 2350 จีนผูกปีบิดาจีนโกษาได้ทำการสร้างครอบครัวอย่างเป็นทางการในเมืองอุบลราชธานี โดยบุตรสาวคนแรก กล่าวคือ อ้างน้อยได้ถือกำเนิดขึ้นในปีพ.ศ. 2355

แผนภาพที่ 1 ครอบครัวจีนโกษา

ที่มา หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ร.5 ม.2. 12ก.

แผนผังที่ 2 แสดง ครอบครัวจีนโกษาได้แต่งงานกับอ่าแดงบับพา (ภา) มีบุตรธิดาร่วมกัน 3 คน ได้แก่ (1) อ่าแดงตื้อ (2) จีนนิน และ (3) จีนเต่า ต่อมาจีนโกษาป่วยหนัก ก่อนเสียชีวิตได้จัดการแบ่งทรัพย์สินมรดกต่อหน้าสักขีพยาน จีนโกษายืมเงินพี่สาว 6 ชั่ง 10 ตำลึง ต่อมาอ่าแดงบับพา(ภา) ภรรยาหม้ายของจีนโกษาได้แต่งงานใหม่กับจีนหนูแดง เป็นคนบังคับอังกฤษมารดาเป็นลาวเมืองอุบลฯ บิดาเป็นจีนผูกปี อยู่กินกับสามีใหม่ (จีนหนูแดง) หลังจีนโกษาเสียชีวิตลงได้ 15 ปี อ่าแดงบับพา (ภา) จีนหนูแดง และบุตร-ธิดา กล่าวคือ อ่าแดงตื้อ จีนนิน จีนเต่าได้ยื่นฟ้อง อ่าแดงน้อยพี่สาวสามีเก่า และป้า ผู้เป็นมารดาหลวง ฎีกาเรื่องการยกยอกทรัพย์สินมรดกต่อทางการ ผู้รับฟ้องคือเจ้าพรหมเทวานุเคราะห์วงศ์เจ้าเมืองอุบลราชธานีได้นำเรื่องยื่นฟ้องต่อพระยามหาอำมาตย์ ผู้ให้ขุนเทพคนเมืองนครราชสีมามาเป็นตราการ⁴ ๕ การไต่สวน (หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ม ร5 ม2 12 ก/92) หลักฐานข้างต้นระบุว่า เมื่อปี พ.ศ. 2425 อ่าแดงบับพา (ภา) ภรรยาจีนโกษา ได้ฟ้องร้อง อ่าแดงน้อย พี่สาวจีนโกษา ว่ายกยอกทรัพย์สิน อ่าแดงน้อยไม่สามารถให้การได้ จึงให้บุตรชาย ชื่อ หลวงภักดีให้การแทน

แผนภาพที่ 2 ครอบครัวจีนโกษา? – อ่าแดงบับพา (ภา)

ที่มา หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ร.5 ม.2. 12 ก.

³ ข้อมูลนี้อาจมีความคลาดเคลื่อน เนื่องจากวิเคราะห์จากเอกสาร โดยไม่สามารถสืบค้นต้นตระกูลของครอบครัวนี้ได้ จึงขาดหลักฐานประวัติศาสตร์เล่าในการตรวจสอบเอกสารและการเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับบทวิเคราะห์ดังกล่าว

⁴ ผู้พิพากษา

โจทก์ มี 5 คน (1) อำแดงบัวพา (ภา) ภรรยาจีนโกษา (2) จีนแดงสามี่ใหม่อำแดงบัวพา (ภา) เป็นคนในบังคับของอังกฤษบิดาเป็นจีนโคราช และ (3-5) บุตร-ธิดา รวม 3 คน ของ จีนโกษากับอำแดงบัวพา (ภา) จำเลย มี (1) อำแดงน้อยอายุ 70 ปี ลูกครึ่งลาว-จีนผูกปี อายุ 70 ปี ไม่สามารถให้การได้ จึงให้บุตรชาย หลวงภักดีให้การแทน ข้อสังเกต (1) จำเลยยื่นหนังสือต่อทางการว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากผู้ตัดสินคดีความ เนื่องจากบิดาของจีนโกษากับอำแดงบัวพา (ภา) ชื่ออำแดงดีมีความสัมพันธ์เชิงชู้สาวกับผู้พิพากษาถึงขั้นมีริดาด้วยกัน 1 คน (2) การทะเลาะวิวาทเรื่องมรดกเป็นเหตุการณ์ปกติที่เกิดขึ้นในทุกสังคม (3) ผู้ที่มีการศึกษาได้เปรียบด้านการขึ้นโรงขึ้นศาล มีความสามารถในการว่าความให้ต่างแก่ตนได้ หลักฐานชั้นแรกสามารถวิเคราะห์สาเหตุการตั้งรกรากในเมืองอุบลราชธานีเอาไว้ 3 ประการด้วยการใช้บริบทประวัติศาสตร์ภูมิภาค เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มชาติพันธุ์จีนเป็นผู้มีส่วนสร้างบ้านแปงเมืองอุบลราชธานีระยะเวลาเดียวกับกลุ่มเจ้าคำผง

2. เจ็กนาจ่าปากคักดี

หลักฐานชุดที่ 2 ในปี พ.ศ. 2376 เวลา 6 ปี หลังสิ้นสุดสงครามเจ้าอนุวงศ์ คำบอกเล่าชุมชนกุลาบ้านโนนใหญ่ ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ระบุการเดินทางของเจ็กนาจ่าจากจำปาศักดิ์สู่ชุมชนโนนใหญ่ (ชานานู ศิริวารินทร์, 2539)

3. คนจีนเมืองโคราช

เดิม วิกาศย์พจนกิจให้ข้อมูลหลักฐานชุดที่ 3 เรื่องเจ้าเมืองยโสธรร้องขอให้คนจีนเมืองโคราชเดินทางเข้ามาค้าขายในพื้นที่ของตนเองความว่า “จุลศักราช 1214 (พ.ศ. 2395) พระสุนทรราชวงศา (บุตร) ได้ติดต่อการค้าขายกับเมืองนครราชสีมา และรับรองให้ชาวจีนมาตั้งค้าขายที่เมืองยโสธรเป็นครั้งแรก โดยใช้พาหนะโคตัวในการลำเลียงสินค้า” (เดิม วิกาศย์พจนกิจ, 2546)

4. ศาลพุทธกั๋ง

ชุมชนชาวจีนเมืองอุบลราชธานีให้ข้อมูลหลักฐานชุดที่ 4 ประวัติศาลเจ้าพุทธกั๋งเอาไว้ที่ ปี พ.ศ. 2403 กลุ่มชาติพันธุ์จีน 4 สายตระกูลที่มีฐานะเป็นเจ้าภาษีนายอากรและคหบดี ได้แก่ ศรีวัชรรัตน์ โกศลวิทย์ โกศลวัฒน์ และสุรพัฒน์ อธิบายว่า เมื่อเดินทางมายังเมืองอุบลราชธานีได้พบศาลเจ้าแห่งนี้ ซึ่งตั้งอยู่ก่อนหน้ามีมาอย่างยาวนานแล้ว

5. นายจ้อย แซ่แต้

หลักฐานชุดที่ 5 ในปี พ.ศ. 2409 เจ้าเมืองอุบลราชธานีคนสุดท้าย เจ้าพรหมเทวานุเคราะห์วงศ์ (ปีดำรงตำแหน่งเจ้าเมือง พ.ศ. 2409-2424) ได้ระบุการเขียนคำร้องเพื่อแต่งตั้งนายจ้อย แซ่แต้ให้ดำรงตำแหน่งหลวงศรีโสภณ ผู้เป็นต้นตระกูลศรีวัชรรัตน์เอาไว้ว่าอย่างน่าสนใจความว่า หลวงศรีโสภณ (จ้อย แซ่แต้) เกิดเมื่อ พ.ศ. 2382 ถึงแก่กรรม พ.ศ. 2452 มีชีวิตอยู่ในรัชกาลที่ 3, 4 และ 5 เจ้าพรหมเทวานุเคราะห์วงศ์เจ้าเมืองอุบลราชธานีในสมัยนั้น ได้พิจารณาเห็นว่าประเทศไทยได้มีปัญหาในการบริหารงานแผ่นดิน

เนื่องจากได้มีประชาชนหลายชาติ หลายภาษาที่ได้เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของประเทศไทย ส่วนใหญ่ได้พากันกระด้างกระเดื่องไม่ยอมรับนับถือระบบราชการ ต่างแตกแยกความคิดเห็น เป็นก๊กเป็นเหล่า ดังนั้นเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระการปกครอง จึงกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าแต่งตั้งให้ นายจุย แซ่แต้ ผู้ซึ่งเป็นบุคคลที่ชาวจีนและชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นหลวงศรีโสภณ เจ้ากระทรวงชำระความของชนสองกลุ่มดังกล่าวตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นมา (แผ่นพับกำหนดการบำเพ็ญกุศลประจำปีอุทิศแด่ หลวงศรีโสภณ (จุย แซ่แต้, 2549)

พบหลักฐานแวดล้อมที่สัมพันธ์กับร่องรอยชาวจีนในเมืองอุบลราชธานี และเมืองบริวารถูกนำไปอ้างอิงอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ ชันแรก ปี พ.ศ. 2409 อองรี มูโอยังได้รับการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์จีนในโคราช และการเดินทางสู่ที่ราบสูงโคราชของกองคาราวานจีนเอาไว้ ชั้นที่สอง กรณีปล้นสะดม การลอบสังหารคนจีน ดังชะตาชีวิตของเงินหอย ที่สิ้นชีพ ที่เหมือดแอ่ สุวรรณภูมิ (เดิม วิชาญพจนกิจ, 2546; กรมศิลปากร, 2545)

สมัยสะสมทุนระยะแรกเริ่ม (พ.ศ. 2411-2447)

สมัยสะสมทุนระยะแรกเริ่ม หมายถึง การวางรากฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวจีนในเมืองอุบลราชธานีอย่างมั่นคง ปีเริ่มต้นของการศึกษาตรงกับปีขึ้นครองราชย์ของรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปีสิ้นสุดคือเมื่อสยามสูญเสียจำปาศักดิ์ให้กับฝรั่งเศส รวมระยะเวลา 36 ปี พบร่องรอยของชาวจีนในเมืองอุบลราชธานี และเมืองบริวารในบันทึกการเดินทางของชาวต่างชาติ ในช่วงทศวรรษที่ 2420 -2450 ชาวจีนมีบทบาทที่โดดเด่นด้านเศรษฐกิจ ไม่ปรากฏบทบาทการเมืองที่เด่นชัด และด้านสังคมเป็นขั้นตอนการประสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมท้องถิ่น พบร่องรอยคติความศรัทธาชาวจีน

1. บทบาทด้านเศรษฐกิจของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเมืองอุบลราชธานี สมัยสะสมทุนระยะแรกเริ่ม (พ.ศ. 2411-2447)

ระยะเวลานี้ พบว่าคนจีนประกอบอาชีพรับซื้อของป่า พืชไร่ สัตว์ ในปี พ.ศ. 2432 พบหลักฐานฝนแล้ง ข้าวแพงถึงเกวียนละซัง 8 ตำลึง (เดิม วิชาญพจนกิจ, 2546) เมืองอุบลราชธานียังเป็นแหล่งจำหน่ายปลูสัตว์เป็น วันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2430 เดิม วิชาญพจนกิจให้ข้อมูล “...มุขเขียนมาริตินชาวสเปน 1 กับล่ามญวน 2 มาแต่ไซ่ง่อนโดยทางเมืองเสียมราฐถึงเมืองอุบล แจ้งว่ามาที่ขัวซ้อหมา ครั้นซื้อมาได้ 22 ม้าแล้วก็กลับไซ่ง่อนโดยทางนครจำปาศักดิ์” (เดิม วิชาญพจนกิจ, 2546) การหัตถกรรมที่เด่นได้แก่โรงสาวไหม (เดิม วิชาญพจนกิจ, 2546) สามารถวิเคราะห์ได้จากการสะสมทุนของ 2 สายตระกูล กล่าวคือ ศรีวัชรรัตน์และไกรฤกษ์

2.1.1 ตระกูลศรีวัชรรัตน์ สะสมทุนในฐานะเจ้าภาษีนายอากร หลวงศรีโสภณ

แต่งงาน 3 ครั้ง ภรรยาคนที่ 2 สืบเชื้อสายมาจากตระกูลอาญาสี่เมืองอุบลราชธานี ภรรยาคนที่ 3 เป็นคนเขมรจวนเป็นพื้นที่ที่สร้างรายได้อย่างมหาศาลให้กับหลวงศรีโสภณ ในการรับซื้อของป่า การเก็บส่วยสาอากรให้กับรัฐบาลกลาง

2.1.2 ตระกูลไกรฤกษ์ กลุ่มสกุลไกรฤกษ์ กล่าวคือ นายทัต ไกรฤกษ์ (หลวงภักดีณรงค์) ในฐานะข้าหลวงเมืองอุบลราชธานี คนที่ 2 ต่อจากหลวงจินดาภิรักษ์ เดินทางเข้าสู่เมืองอุบลราชธานีในปี พ.ศ. 2425 เสียชีวิตในปี พ.ศ. 2441 ราชทินนามสุดท้าย คือพระยาศรีสิงหเทพ นายทัตสืบเชื้อสายมาจากกลุ่มชาติพันธุ์จีน ที่ทำงานให้กับรัฐบาลกลาง การเดินทางสู่เมืองอุบลราชธานีของเขาได้นำบุตรชายทั้ง 4 พร้อมสหายเข้ามารับใช้ราชการด้วย

2. บทบาททางการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเมืองอุบลราชธานี สมัยระบอบกษัตริย์ (พ.ศ. 2411-2447)

ส่วนวนคำร้องของเจ้าพรหมเทวานุเคราะห์วงศ์สงฆ์เรียนต่อสยามในกรณีพิพาทกับสายตระกูลอาญาสี่ดั้งเดิม เป็นหลักฐานที่สามารถใช้อธิบายสถานการณ์ทางการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเมืองอุบลราชธานีเอาไว้ได้อย่างน่าสนใจความว่า

“...ท้าวเพี้ยพวกท้าวทัตฝ่ายราชวงศ์ราชบุตรพากันเกณฑ์คนและลูกกระสุนดินดำเสบียงอาหาร เอาปืนหลวง หามแล่น สิบสองกระบอก ปืนใหญ่บอกหนึ่ง ซึ่งอยู่ ณ บ้านราชบุตร ปืนคาบศิลาห้าสิบกระบอกที่ราชวงศ์ราชบุตรเอาเงินส่วยซื้อไว้ กับเกณฑ์ป็นราษฎรตามบ้าน หอกดาบ ไม้พลองกระบองสั้น เครื่องสตราวุธครบมือมารวมอยู่บ้านราชบุตร บ้านท้าวทัต บ้านท้าว โพธิสารเสื่อ ยิงปืนใหญ่น้อยกลางวันกลางคืนอยู่เนื่อง ๆ แล้วท้าวทัตหาตัวจีนมีชื่อ พวกพ่อค้าซึ่งค้าขายอยู่ในเมืองอุบลหลายคนไปอยู่ ณ บ้านราชบุตร ท้าวทัตท้าวเพี้ยบังคับคนจีนว่า ถ้าพวกท้าวทัต ท้าวอินธิสาร ท้าวโพธิสารเสื่อ ท้าวสุริย ท้าวโพธิสารมินกับพวกเจ้าพรหมเทวา พระอุปฮาดกรมการเกิดวิวาทกันขึ้นวันใดเวลาใด อย่าให้พวกจีนพ่อค้าออกมาช่วยข้างใด ผู้ใดในสำนักอยู่แห่งใดตำบลใดให้อยู่แต่แห่งนั้น อย่าได้ออกมาช่วยวิวาทและกันทางห้ามปรามทั้งสองฝ่าย แล้วท้าวทัต ท้าวอินธิสาร ท้าวโพธิสารเสื่อ ท้าวสุริย ท้าวโพธิสารมิน แต่งกันเป็นพวกๆ ละ สี่สิบคน ห้าสิบคนเสด ถือเครื่องสตราวุธแยกกันออกไปตั้งเป็นกองๆ ก่อการวิวาทขัดราชการอยู่ตามบ้าน นอกแขวงเมืองอุบล บ้านใหญ่ บ้านน้อยหลายตำบล แล้วบังคับท้าวเพี้ยตัวเลขเป็นบ้าน ๆ ว่าอย่าให้ไปมาทางใด ให้หาเครื่องสตราวุธใช้สำหรับมือทุกคน...” (ธัญชัย รสจันทร์, 2550)

กลุ่มชาติพันธุ์จีนรุ่นที่ 1-2 ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมือง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าคนจีนรุ่นที่ 1 สนับสนุนเชื้อกับกลุ่มอาญาสี่เมืองอุบลดั้งเดิม ซึ่งอาจถูกกวาดต้อนให้ไปพำนัก

ที่บ้านราชบุตรชั่วคราว คราวเกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าพรหมเทวานุเคราะห์ กับกลุ่มเจ้าเมืองดั้งเดิม

3. บทบาทด้านสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเมืองอุบลราชธานี สมัยสะสมทุนระยะแรกเริ่ม (พ.ศ. 2411-2447)

สมเด็จพระปรมหาราชราชานุภาพ เมื่อครั้งเสด็จเยือนมณฑลนครราชสีมา มณฑลอุดรและมณฑลร้อยเอ็ด ได้ตั้งข้อสังเกตการดำรงชีวิตของราษฎรโดยรวมในวิธีการดำรงชีวิตแบบเรียบง่าย พออยู่พอกิน พึ่งพาธรรมชาติ เลี้ยงสัตว์ งานหัตถกรรม การแลกเปลี่ยนสิ่งของระหว่างชุมชน เงินตราไม่มีความสำคัญมากนัก ไม่มีเศรษฐกิจในตำบลต่าง ๆ ไม่มีใครสะสมเงินเกินกว่า 200 บาท (อุบลราชธานี 200 ปี, 2535) มีข้อสังเกตว่า เขตเมืองอุบลราชธานีนั้นพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์จีนมีบทบาทที่หลากหลาย มุ่งการพิจารณา 4 ประเด็น คือ การอาชีพ การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ศาลเจ้าและ คนจีนในบังคับตะวันตก

3.1 การอาชีพ การอาชีพมีฐานะเป็นพ่อค้ารายย่อย พ่อค้าแร่ พ่อค้าคนกลาง คหบดี เจ้าภาษีนายอากร และข้าราชการ (อนันท์ธนา เมธานนท์และณัฐพัชร เตชะรุ่งไพศาล ,2556)

3.2 การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ปรากฏหลักฐานในสายตระกูลศรีธัญรัตน์ โกศลวัฒน์ มหาชนวงศ์ (อนันท์ธนา เมธานนท์และณัฐพัชร เตชะรุ่งไพศาล, 2556)

3.3 ศาลเจ้า เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวจีนรุ่นแรกที่เข้ามาตั้งรกรากในเมืองอุบลราชธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2403 อย่างไรก็ตาม คำบอกเล่ากล่าวว่า มีกลุ่มชาติพันธุ์จีนเข้ามาอยู่เมืองอุบลราชธานีก่อนหน้านี้มานานแล้ว ศาลเจ้าตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำมูลฝั่งเมืองอุบลฯ “เดิมศาลเจ้ามีขนาดเล็กและเตี้ยมาก สร้างด้วยอิฐก้อนและหลังคามุงหญ้าคา ต่อมาเปลี่ยนเป็นมุงด้วยสังกะสี มีประตูเข้าด้านเดียว แบ่งออกเป็น 3 ห้อง (1) กวนอู (2) ปึงเถ่ากงม่า (3) ซำอ้วนเอี้ย ..ต่อมาหลงกาบูล (กุย โกศลวัฒน์) ได้เดินทาง กลับไปเยี่ยมบ้านเกิดที่เมืองจีน จึงได้นำเอาพุทธรูป พุทธมา และซำอ้วนเอี้ยกลับมาด้วย...ช่วงปี พ.ศ. 2461-2462 ได้ว่าจ้างช่างวางตั่ง ซื่อเซยสร้างอาคารหลังใหม่ ...ตราบนานเท่าทุกวันนี้...” (เอกสารอัดสำเนาประวัติศาสตร์ย่อศาลเจ้าพุทธรูป, 2550)

3.4 คนคาทอลิก ประวัติการเผยแพร่ศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิกในภาคอีสานและประเทศลาวได้พบคนจีนคาทอลิกจากเมืองอำนาจเข้าปรึกษาคัดความมรดกกับคุณพ่อโปรโดม ณ บุ่งกะเทวความว่า

“...ในระหว่างปี ค.ศ. 1882 (พ.ศ. 2425) มีคดีเรื่องหนึ่งเกิดขึ้น คู่กรณีคนหนึ่งได้มาพึ่งคุณพ่อและนำผู้สมัครอยากเรียนพระศาสนามาจำนวนหนึ่ง เรื่องมีอยู่ว่า คนจีนที่เมืองอำนาจคนหนึ่งชื่อนาว ได้ให้ลูกสาวของตนแต่งงานกับคนจีนอีกคนหนึ่งชื่ออิง แต่งงานไม่นานภรรยาก็ตาย ทำให้เขาเป็นพ่อม่ายและไม่มี

บุตรสัคน เฮียโง้งจึงเกิดอยากได้สินทรัพย์สินของพ่อตาและนาคีรื่องต่อศาล อ้างว่า ตนจะต้องได้รับทรัพย์ก้อนใหญ่อันเป็นส่วนมรดก คนจีนคาทอลิกที่ชื่อว่าลาวแสนได้พาอาเปื่อนำไปหาพวกคุณพ่อที่บุงกะแหวเพื่อปรึกษาความ ผลที่ตามมาคืออาเปื่อนำได้เรียนศาสนาพร้อมภรรยาของตน ”
(สังฆราชเกลาคีอูส บาย, 2527)

คติจีนอำนาจชี้ให้เห็นพัฒนาการกลุ่มคาทอลิกพื้นที่เมืองอุบลราชธานีและบริเวณใกล้เคียงที่ประกอบไปด้วย กลุ่มมอญ-เขมร ลาวพวน เวียดนาม และจีน ยิ่งไปกว่านั้น ชื่อของคน เช่น ลาวแสน ไม่ได้บ่งบอกถึงกลุ่มชาติพันธุ์แต่ประการใด เพราะลาวแสนเป็นจีนคาทอลิกมิใช่คนลาว ในปี พ.ศ. 2427 อาเจ็กนำ⁵ได้ซื้อบ้านคนลาว 2 หลัง ที่บ้านนาตุนห่างจากอำนาจไปทางตะวันออก 8 กิโลเมตรปลูกเป็นวัดน้อย และบ้านพักคุณพ่อพร้อมการจัดตั้งกลุ่มคริสตังนาตุน ซึ่งเขาเป็นผู้อุปถัมภ์ทั้งหมู่บ้านเป็นระยะเวลา 1 ปี (สังฆราชเกลาคีอูสบาย, 2527) ดังนั้น อาเจ็กนำ⁵ เป็นพ่อค้าที่มีฐานะดีคนหนึ่ง

ประวัติศาสตร์กลุ่มชาติพันธุ์จีนในเมืองอุบลราชธานีระหว่าง ปี พ.ศ. 2411-2447 ได้ปรากฏหลักฐานอย่างเป็นรูปธรรมในคดียกยอกทรัพย์ ปี พ.ศ. 2425 แสดงให้เห็นการตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรของคนจีนในเมืองอุบลราชธานีตั้งแต่สมัยพระปฐมวราชวงศา (เจ้าคำผง) ประวัติศาสตร์ศาลเจ้าพุทธท่ง (2550) ยังอธิบายการดำรงชีวิตคนจีนในเมืองอุบลมาอย่างต่อเนื่อง อาชีพของชาวจีนคือ กลุ่มการค้าพาณิชย์ ตั้งแต่พ่อค้ารายย่อยขายของเบ็ดเตล็ดหรือของเร่ เจ้าของร้านขายของเบ็ดเตล็ด พ่อค้าคนกลาง พ่อค้ารายใหญ่ กลุ่มคหบดีในฐานะเจ้าภาษีนายอากร (ประวัติศาสตร์ศาลเจ้าพุทธท่ง, 2550) ระยะเวลานี้ คนจีนเมืองอุบลราชธานีไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงการเมืองระหว่างประเทศส่งผลให้รัฐบาลสยาม และฝรั่งเศสได้เริ่มตั้งข้อสังเกตเรื่องคนในบังคับของตน

สมัยผูกขาดเศรษฐกิจเมืองอุบลราชธานี (พ.ศ. 2447-2472)

ปีเริ่มต้นการศึกษาคือหลังการเสียจำปาศักดิ์ให้กับฝรั่งเศส เชื้อสายราชวงศ์จำปาศักดิ์ได้ตั้งข้อสังเกต เรื่องการยกฝั่งขวาแม่น้ำโขงให้กับรัฐบาลฝรั่งเศส จำปาศักดิ์ มโนไพร และไชยบุรี ในปี พ.ศ. 2447 ว่า“เมืองอุบลราชธานีได้รับการพัฒนาในระยะเวลานี้ เมื่อรัฐบาลสยามสูญเสียจำปาศักดิ์” (เจ้าประสมศักดิ์ ณ จำปาศักดิ์, สัมภาษณ์) ปีสิ้นสุดคือก่อนการเปิดให้บริการสถานีรถไฟปลายทางวารินชำราบ สมัยผูกขาดเศรษฐกิจเมืองอุบลราชธานี

⁵ในปี พ.ศ. 2447 ปรากฏหลักฐาน จีนนำแห่งเมืองอำนาจเจริญและภรรยาถูกฆ่าตาย โปรดศึกษา รายละเอียดใน หอจดหมายเหตุแห่งชาติ อุบลราชธานี. 2447. เอกสารใบบอกเมืองอุบลราชธานี ร.5ม.12ก/3 [73] อนึ่งบันทึกบาทหลวงฝรั่งเศสระบุชื่อจีนนำ ส่วนเอกสารใบบอกเมืองอุบลฯ เขียนว่า จีนนำ

หมายถึง ระยะเวลาที่กลุ่มชาติพันธุ์จีนสามารถควบคุมระบบเศรษฐกิจเมืองอุบลราชธานีได้สำเร็จ เป็นที่น่าสังเกตระยะเวลา 25 ปี คือสมัยการวางโครงสร้างพื้นฐานด้านเศรษฐกิจการเมือง และสังคมให้กับเมืองอุบลราชธานีภายใต้การปกครองของสยามบนเส้นทางรัฐชาติแบบใหม่ กล่าวโดยรวมแล้ว เมื่อสยามเสียจำปาศักดิ์ ได้ 8 ปี พบครอบครัวชาวลาวขออพยพเข้ามาตั้งรกรากในพื้นที่เมืองอุบลราชธานี เนื่องจากถูกทางการฝรั่งเศสใช้ราชการทำถนน หาบหาม เก็บภาษีในอัตราที่สูง ไม่มีเวลาทำมาหาเลี้ยงชีพ (รายงานราชการมณฑลอิสาน ม.26/1) อย่างไรก็ตาม กลุ่มชาติพันธุ์จีนกลับประสบความสำเร็จในสังคมเมืองอุบลราชธานี ดังนั้นบทบาทด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมควรได้รับการพิจารณา

1. กลุ่มชาติพันธุ์จีนเมืองอุบลราชธานีกับบทบาทด้านเศรษฐกิจสมัยปี พ.ศ.

2447-2472

การศึกษาและวิจัยที่ผ่านมาเน้นการนำเสนอบทบาทด้านเศรษฐกิจกลุ่มชาติพันธุ์จีนเมืองอุบลราชธานี ในฐานะพ่อค้า อย่างไรก็ตาม การเก็บข้อมูลภาคสนามได้ค้นพบว่า คนจีนเมืองอุบลราชธานีมีการประกอบอาชีพ และประกอบกิจการการค้าที่หลากหลายตั้งแต่เจ้าของโรงสีข้าว เจ้าของห้างทอง ไปจนถึงกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกผักสวนครัว บทบาททางเศรษฐกิจของคนจีนเมืองอุบลราชธานีจำแนกเป็น กลุ่มผลิต และกลุ่มบริการ

1.1 กลุ่มผลิต ได้แก่ การประกอบอาชีพกสิกรรม การเลี้ยงสัตว์ และการหัตถกรรม นางพลา (สิงห์ขจิต) ณ อุบลให้รายละเอียดอาชีพชาวสวนของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเมืองอุบล ตั้งถิ่นฐาน ณ ท่าจวน ท่ากวางตุ้ง และท่าตลาด แหล่งปลูกพืช ผัก สวน ครัว ได้แก่ ผักกาดกวางตุ้ง ผักบุ้งจีน ผักคะน้า เป็นต้น เพื่อจำหน่ายที่ตลาด (พลา ณ อุบล, สัมภาษณ์) หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึง ปี พ.ศ. 2505 อาชีพการปลูก พืช ผัก สวน ครัวของคนจีนได้ลดจำนวนลงเรื่อย ๆ นายวิโรจน์ เกียรติดำรง กล่าวถึงก่งเดินทางมาจากซัวเถาช่วงปลายรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พร้อมการเริ่มอาชีพทำนา บริเวณหน้าวัดสุปัฏนาราม (วิโรจน์ เกียรติดำรง, สัมภาษณ์)

1.2 กลุ่มบริการ ประกอบด้วยการพาณิชย์ การอุตสาหกรรม และการบริการ การพาณิชย์แบ่งรูปแบบการค้าเมืองอุบลราชธานีออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือการค้าภายในภูมิภาค และการค้าระหว่างภูมิภาค ผู้ดำเนินการการค้าประกอบด้วย คนพื้นเมืองหรือเรียกว่านายฮ้อย พ่อค้าต่างชาติได้แก่ กุลา จีน และตะวันตก การอุตสาหกรรม ได้แก่โรงเลื่อยไม้ การบริการขนส่ง ได้แก่ บริษัทสยามบูรพาภิธานิการ ได้สร้างเรือกลไฟเดินเรืออุบลฯ ท่าช้าง (เดิม วิทยาลัยพจนกิจ, 2546) ครอบครัวพ่อค้านายสมหวัง ศรีทอง จากผู้ประกอบการห้างยาไทย สุโธรมลลักษ์ และการควบคุมระบบการเมืองท้องถิ่นระหว่างทศวรรษที่ 2530 – พ.ศ. 2555 นายสมหวัง ศรีทอง เกิดวันที่ 27 มีนาคม 2462 บ้านเลขที่ 495 ถนนพรหมราช ตำบลในเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3 (สอบเทียบ) บิดาชื่อนาย

เอี่ยมฮวด แซ่อึ้ง และนางกิมฮวย ศรีทอง มีพี่น้อง 6 คน อาชีพตระกูล ห้างยาไทย โรงแรม ลัทธิ และร้านขายหนังสือในปี พ.ศ. 2462 ตรงกับปีที่นายสมหวังเกิดนั้น รัฐบาลสยามได้วิเคราะห์คนจีนเอาไว้ว่าน่าสนใจความว่า “สังเกตดูจีนที่เข้ามาหาเงินในเมืองไทยหลายชาติ หลายชั้น หลายชนิดความคิดเหมือนกันอย่างเดียวกันแต่เพียงเรื่องจะหาเงิน นอกจากเรื่องหาเงินแล้วประโยชน์แลความคิดต่าง ๆ กัน ยกที่จะรวบรวมความคิดในเรื่องใดให้เป็นอย่างเดียวกันได้...” (สำเนาเมมเมอร์วันคำปัญหาจีน)

2. กลุ่มชาติพันธุ์จีนเมืองอุบลราชธานีกับบทบาทด้านการเมืองสมัยปี พ.ศ.

2447-2472

กลุ่มชาติพันธุ์จีนเมืองอุบลราชธานีกับการเมือง รัฐบาลสยามเชื่อว่าตนนั้นปกครองจีนอย่างปรมาณ ในช่วงทศวรรษที่ 2450 -2480 คนจีนในเมืองไทยได้ก่อปัญหาเกิดการรวมตัวเป็นอันยัง รัฐบาลใช้ความพยายามเป็นอย่างยิ่งในการแยกแยะกลุ่มคนจีนดี และไม่ดี ระยะเวลาต่อมา รัฐบาลสยามได้ออกกฎหมายเนรเทศคนจีนเกรในในฐานะอาชญากรออกนอกประเทศ พร้อมการกีดกันด้านอาชีพ ทั้งยังพบปัญหาคนจีนในบังคับฝรั่งเศส ในช่วงทศวรรษที่ 2480 รัฐบาลได้บันทึกการก่อความไม่สงบทางการเมืองของคนจีนมีรายละเอียดที่น่าสนใจดังนี้

“โดยเฉพาะที่คนไทยได้ปกครองจีนด้วยความปรานีทั่วหน้า ไม่มีความเคียดแค้น ถ้าหากว่าจีนจะเข้าเป็นพวกเป็นเหล่า เคยเห็นเข้ากันได้ด้วยเหตุถูกชักจูงผลประโยชน์หรือกลัวไทย ดังตัวอย่างครั้ง ๑ มีพวกจีนแคะตั้งอั้งยี่ขึ้นที่เมืองนครราชสีมา จับได้ไตสวนเหตุผลโดยรอบคอบ ได้ความว่าจีนกวางตั้งไปตั้งรับจ้างทำงานอยู่ก่อน ที่หลังจีนแคะไปรับจ้างทำงานบ้าง เป็นการแย่งงานของพวกกวางตั้ง พวกกวางตั้งมากกว่าก็รังแกพวกแคะต่าง ๆ โดยประสงค์จะไม่ให้พวกแคะอยู่แย่งงานของพวกกวางตั้งที่เมืองนครราชสีมาได้ พวกแคะจึงรวบรวมกันตั้งเป็นอั้งยี่เพื่อจะคอยต่อสู้พวกกวางตั้ง อย่างนี้เพราะความป้องกันผลประโยชน์เป็นเหตุให้รวมกันเป็นอั้งยี่ ยังอีกอย่างหนึ่งซึ่งมีกะมีเนื้อ ๆ คือมีจีนแคะกะที่เป็นคนฉลาดหาพวกฟ้องไปเที่ยวตีรันฟันแทง พอให้พวกจีนที่ทำมาหากินกลัวภัยอันตราย แล้วจึงล่อลวงให้เข้าเป็นอั้งยี่ ว่าจะช่วยกันป้องกันหัวไม้ แลช่วยเหลือในเวลาที่เป็นภัยความ” (สำเนา เมมเมอร์วันคำ ปัญหาจีน)

กรณีกลุ่มชาติพันธุ์จีนเมืองอุบลราชธานีเกิดข้อขัดถกเถียงระหว่างคนจีนเมืองอุบลราชธานี กับอาณานิคมเมืองอุบลราชธานีในการวางตัวเป็นกลาง ในกรณีพิพาทอาณานิคมเมืองอุบลราชธานี กับเจ้าเมืองอุบลราชธานีคนสุดท้าย เจ้าพรหมเทวานุเคราะห์เจ้าราชวงศ์เวียงจันทน์ ด้วยเหตุนี้คนจีนเมืองอุบลราชธานีจึงไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองในระยะเวลานี้ ในปี พ.ศ. 2445 ประเทศอังกฤษ กับฝรั่งเศสได้ลงมติให้สยามเป็นรัฐกันชน (สัณญะระหว่างประเทศ

อังกฤษ และประเทศอังกฤษ ลอนดอน (วันที่ 8 เมษายน ค.ศ. 1904, 1996) ในวันที่ 7 พฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2445 อนุสัญญาระหว่างรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแห่งสยามและรัฐบาลฝรั่งเศส ได้พาดพิงมาตรา 5 เรื่องคนเอเชียในบังคับฝรั่งเศส ใน 2 รูปแบบ 1) บุคคลที่อาศัยในดินแดนสยามก่อนฝรั่งเศสอากรขาตินแดนนั้น จำได้รับการอารักขาในฐานะลูกแต่ไม่คุ้มครองหลาน 2) กลุ่มคนที่อาศัยในพื้นที่อารักขาของฝรั่งเศส สามารถขึ้นทะเบียนเป็นคนในบังคับฝรั่งเศสได้ที่ สถานทูต สถานกงสุล และสถานรองกงสุล ของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ในราชอาณาจักร (สนธิสัญญาฉบับลงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2445, 1996) ในมาตราที่ 6 ได้อธิบายการคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์จีนเอาไว้ดังนี้

“มาตรา 6

2. ชาวจีน ที่ได้ลงทะเบียนในปัจจุบันอยู่ในบัญชีที่กล่าวไว้ข้างต้น, ที่สถานทูตหรือสถานกงสุล ของฝรั่งเศส ที่สยามจะสืบต่อได้รับการคุ้มครองจากฝรั่งเศสต่อไป เกี่ยวกับอำนาจศาล, ชาวจีน จะอยู่ภายใต้กฎหมายของสยาม และจะถูกตัดสินโดยศาลของสยาม ถึงอย่างไรก็ตาม ผู้แทนของสถานทูตหรือสถานกงสุลของฝรั่งเศส มีสิทธิอ่านเอกสารของการสืบสวน และเข้าร่วมเพื่อทำการตัดสินคดีได้” (สนธิสัญญาฉบับลงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2445, 1996)

อนุสัญญาข้างต้นได้ชี้ประเด็นกลุ่มชาติพันธุ์จีนเมืองอุบลราชธานี 2 กลุ่ม กลุ่มคนอารักขาของฝรั่งเศส และกลุ่มเจ้าภีนาเยอากรที่ทำงานให้กับรัฐบาลสยามในพื้นที่แขวงจำปาศักดิ์ เป็นที่น่าสังเกตว่า คนในบังคับฝรั่งเศสเป็นประเด็นที่รัฐบาลสองประเทศทำการยื่นข้อเสนอในการกำหนดสถานภาพของคนกลุ่มนี้อยู่เป็นระยะ ๆ รวม 6 ฉบับ เริ่มในอนุสัญญา พ.ศ.2436 อนุสัญญาสัญญา พ.ศ. 2450 อนุสัญญา พ.ศ. 2468 อนุสัญญา พ.ศ. 2484 อนุสัญญา พ.ศ. 2488 และ อนุสัญญา พ.ศ. 2489 หนังสือสัญญาระหว่างกรุงสยามกับ ฝรั่งเศส ลงวันที่ 23 มีนาคม ร.ศ. 125 (ค.ศ. 1907/2450) ระบุนคนเอเชียในบังคับฝรั่งเศสเอาไว้ในข้อ 5 และ 6 (วิมลพรรณ ปิตะวัชชัย, 2547 ;ประมวลสนธิสัญญากำหนดเส้นชายแดนอินโดจีน-สยาม, 1866-1946)

ปัญหาคนในคุ้มครองของต่างชาติที่เกิดจากสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ฉบับพ.ศ. 2450 ส่งผลให้ในปี พ.ศ. 2452 รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ทรงตราพระราชบัญญัติขึ้นใหม่ ร.ศ. 127 เพื่อใช้กำหนดคุณสมบัติของคนจีนที่เข้าทำเรือสยามอย่างเข้มงวด อย่างไรก็ตาม วันที่ 3 มิถุนายน ปี พ.ศ. 2454 ปรากฏหลักฐานการสืบสวนเงินนัดหยุดงาน และประท้วง ณ กรุงเทพมหานคร ทางกรมสยามมีหลักฐานผู้วางแผนจลาจล ได้แก่ ทูตฝรั่งเศส และจีนออกคนในบังคับฝรั่งเศส (เงินก่อการกำเริบและนัดหยุดงาน ร.ศ. 129) สถานกงสุลฝรั่งเศสในเขตพื้นเมืองอีสานตั้งที่เมืองนครราชสีมา อุบลราชธานี พบหลักฐานครอบครัวคนจีนเมืองอุบลราชธานีที่ได้อพยพออกจากจำปาศักดิ์เข้ามาตั้งรกรากในเมืองอุบลราชธานี 2 กลุ่ม กลุ่ม

ที่สืบเชื้อสายตระกูลเจ้าภาชีนายอากร และกลุ่มพ่อค้ามีเครือญาติเป็นคนในบังคับฝรั่งเศส กลุ่มแรก การเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์บอกเล่ายังพบร่องรอยคนจีนที่ตั้งรกรากในจำปาศักดิ์ สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อสงครามสงบลงคนจีนกลุ่มนี้ได้เดินทางมาตั้งรกรากในเมือง อุบลราชธานี 2 ครอบครัว ได้แก่ หนึ่งใน กลุ่มเจ้าภาชีนายอากรที่ทำงานให้กับรัฐบาลสยามในพื้นที่แขวงจำปาศักดิ์ ตระกูลศาสตราคม พ.ศ. 2450-2488 (สุธีร์ ศาสตราคม, สัมภาษณ์) กลุ่มสอง ครอบครัวนางลัดดาวัลย์ แซ่ตั้ง ภูมิลำเนาเดิม คือ เมืองเก่า จำปาศักดิ์ พี่น้องร่วมสายโลหิตบางคนเป็นคนในบังคับฝรั่งเศสและอาศัย ณ สาธารณรัฐฝรั่งเศส พร้อมการอธิบายสายตระกูลแซ่ตั้งของตนเอาไว้ที่น่าสนใจดังนี้

“บิดา-มารดาเดินทางเข้าสู่สยามเพราะความยากจนขึ้นเรือโดยสารเข้าเมืองที่ทำเรือคลองเตย สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ไม่สามารถตั้งถิ่นฐานในดินแดนตอนในสยาม จึงได้เดินทางลงไปพื้นที่ลาวภาคใต้ ทำการค้าขาย ณ เมืองเก่าจำปาศักดิ์ ข้าพเจ้าถือกำเนิดขึ้นที่เมืองเก่า ระยะเวลาต่อมาบิดาได้ย้ายถิ่นฐานมาที่เมืองอุบลราชธานี เปิดร้านขายหนังสือ ต่อมาเกิดไฟไหม้ บิดาได้หันไปรับซื้อหนูนะขามเปียก และหนังวัว ส่งไปขายที่กรุงเทพฯ และหาช่องทางเปิดโรงงานปอ มารดานั้นรับเย็บเสื้อ ขายลูกชิ้น และห่อหมกปลา ในปี พ.ศ. 2515-2516 เกิดไฟไหม้โรงปอ” (ลัดดาวัลย์ แซ่ตั้ง, สัมภาษณ์)

กลุ่มชาติพันธุ์จีนเมืองอุบลราชธานีในฐานะคนในอารักขาของฝรั่งเศสชี้ให้เห็นหน่วยทางการเมืองของสยามในพื้นที่หัวเมืองลาวตะวันออก พบหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของคนจีนเมืองอุบล และจำปาศักดิ์ ทั้งยังพบว่า คนจีน มีการเดินทางเที่ยวไปเที่ยวมาระหว่างเมืองอุบลและจำปาศักดิ์ ในการประกอบอาชีพ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2468 รัฐบาลฝรั่งเศส ได้ตกลงเซ็นสัญญากับรัฐบาลสยาม ณ กรุงปารีส เรื่องมิตรภาพด้านการค้าและการเดินเรือ ทั้งนี้ได้แก้ไขเพิ่มเติม อนุสัญญาว่าด้วยอำนาจศาล ซึ่งนำใช้ต่อคนสัญชาติฝรั่งเศส (พลเมือง ราษฎร และผู้อยู่ใต้การปกครอง) อยู่ในราชอาณาจักรสยามจำนวน 11 มาตรา ในมาตราที่ 2 ได้ระบุพื้นที่เมืองอุบลความว่า

“มาตรา 2

จนกว่าจะถึงวันที่กฎหมายสยามตั้งที่กล่าวอยู่ข้างบนนั้น จะมีผลบังคับใช้, ราษฎรชาวเอเชีย และผู้ที่อยู่ในการปกป้องของฝรั่งเศส ซึ่งอาศัยอยู่ในแขวงอุดรและอีสาน ซึ่งได้ขึ้นทะเบียนกับกงสุลฝรั่งเศส อยู่ที่สยามจะเป็นวันใดก็ตาม, ก็คือราษฎรชาวเอเชีย และผู้ที่อยู่ในการปกป้องของฝรั่งเศสซึ่งอาศัยอยู่นอกเขตแขวงเหล่านั้น และได้ขึ้นทะเบียนกับกงสุลฝรั่งเศส อยู่ที่สยาม ก่อนวันที่ 23 มีนาคม 1907, ซึ่งเป็นวันลงนาม ในสนธิสัญญาฉบับล่าสุดระหว่างฝรั่งเศส และสยาม, จะได้ขึ้นกับศาลระหว่างประเทศ...” (ประมวลสนธิสัญญากำหนดเส้น

ชายแดนอินโดจีน-สยาม, 1866-1946; วิมลพรรณ ปิตะรัชชัย, 2547)

3. กลุ่มชาติพันธุ์จีนเมืองอุบลราชธานีกับบทบาททางสังคมปีพ.ศ. 2447-2472

บทบาทชาวจีนในสยามปรากฏหลักฐานที่เด่นชัดในเรื่องการค้า ทั้งนี้ ศุภการ สิริไพศาล ได้ยกย่องกลุ่มชาติพันธุ์จีนโพ้นทะเลสยามว่ามีความสามารถในการประสมประสานเป็นหนึ่งเดียวกับวัฒนธรรมกระแสหลัก แม้จะได้รับแรงกดดันจากกฎหมายกีดกันการประกอบอาชีพ การตั้งถิ่นฐาน และการถือสัญชาติ (ศุภการ สิริไพศาล, 2552: 79-102) เนื้อหาส่วนนี้ต้องการวิเคราะห์บทบาทของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเมืองอุบลราชธานี ด้านสังคม 3 ประเด็นกล่าวคือ นโยบายการประสมกลมกลืนทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมต่อจีนของรัฐบาลสยาม กิจกรรมด้านสังคมสงเคราะห์และโรงเรียนจีน

3.1 นโยบายการประสมกลมกลืนทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมต่อจีนของรัฐบาลสยาม รัฐบาลสยามได้ดำเนินนโยบายการประสมกลมกลืนทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมต่อกลุ่มชาติพันธุ์จีน มาตราการที่ง่ายที่สุด คือ การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม เนื่องจากลูกครึ่งจีน-สยามจะกลายเป็นสยามไปในที่สุด ด้วยการใช้ชีวิตตามวัฒนธรรมมารดา และเข้ารับราชการ ปรากฏหลักฐานที่สำคัญความว่า

“...จีนที่เข้ามาตั้งทำมาหากินอยู่ในเมืองไทยนั้น ตามธรรมดา ก็ย่อมแต่งงานกับผู้หญิงไทยอยู่แล้ว แต่หญิงที่แต่งงานกับจีนนั้นย่อมเปนหญิงชั้นต่ำ โดยมากปราศจากความเล่าเรียนศึกษาที่เปนพื้นของความรักชาติบ้านเมืองแลความซื่อตรงจงรักภักดีต่อสิ่งแลผู้มีคุณ แต่ถึงนั้นก็ติกรายจีนโดยมากย่อมมีอินฟูเอนซ์ในสามีแลเปนที่รักแลไว้วางใจในการงานต่าง ๆ ตามที่ได้สังเกตมาเมื่อกรรยานั้นเปนไทยแท้ จีนผู้เปนสามีนั่นยังเปนไทยมากขึ้น แลบุตรนั้นก็เกือบเลยเปนไทยทีเดียวเมื่อกรรยาย่อมจะชักจูงที่เปนสามีให้ถือเพศไทยแลเปนไทย (สำเนา เมมเมอร์รันด้า ปัญหาจีน) ได้ดั่งนั้นแล้ว ก็ควรดำริห์การให้ครูจีนชั้นต่ำแลชั้นกลางที่ย่อมจะแต่งงานกับจีนนั้นให้ได้รับความเล่าเรียนสั่งสอนตามสมควร ในทางที่จะผูกพันชักจูงให้สามีแลบุตรนั้นเปนไทยไปด้วย

ทางสาสนานั้นเมื่อฝ่ายกรรยาเป็นผู้นิยมนับถืออยู่มากแล้ว สามีแลบุตรนั้นก็ย่อมนิยมตาม ก็เปนทางที่จะชักจูงให้คนต่างชาติต่างภาษากันนั้นกลับสนิทชิดชมเปนชาติเดียวกันได้ด้วยอีกอย่างหนึ่งเหมือนกัน...” (สำเนาเมมเมอร์รันด้าปัญหาจีน)

อย่างไรก็ตาม การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงลาวเมืองอุบลฯ นั้นแตกต่างจากบันทึกส่วนกลางที่คู่สมรสเป็นหญิงระดับล่าง และระดับกลางที่ไม่ได้รับการศึกษา เนื่องจากหญิงลาว 2 คนที่แต่งงานกับจีนต่างตัวนั้นเป็นกลุ่มธิดาตระกูลผู้ปกครอง นางคำโพ มหาวงศ์ (2524) ได้เล่าประวัติครอบครัวสามีเอาไว้ที่น่าสนใจดังนี้ “ราว ปี พ.ศ. 2434 นักแสวงหาโชคจากจีนแผ่นดินใหญ่ได้เดินทางมายังสยาม ณ เมืองฟ้าหยาด คน

ท้องถิ่นเรียกเขาว่าเจ็กสร้อยเป็นเจ็กหางเปี้ยว ที่ขยันขันแข็ง ได้เป็นลูกเขยเจ้าเมืองฟ้าหยาด มีที่ดินมากมาย เจ็กสร้อยมีบุตรธิดา รวม 3 คน บุตรสาวคนโต เกิดในปี พ.ศ. 2444 บุตรชายคนที่ 2 ของเจ็กสร้อยเกิด ในปี พ.ศ. 2449 ซึ่งอายุน้อยกว่าบุตรสาวคนโต 5 ปี และบุตรชายคนเล็กเกิดในปี พ.ศ. 2451" (นางคำโพ มหახนะวงศ์, สัมภาษณ์)

สิ่งที่น่าสนใจในครอบครัวนี้ คือเจ็กสร้อยมีน้องชายร่วมบิดามารดาเดียวกัน ที่ตั้งถิ่นฐานที่เมืองนครราชสีมา เมื่อปี พ.ศ. 2454 เจ็กสร้อยเสียชีวิตลงไป ภรรยาของเขาได้แต่งงานใหม่กับกลุ่มลูกหลานเจ้าเมืองฟ้าหยาด กลุ่มลูกครึ่งจีน-ลาว ครอบครัวนี้ ได้ถูกตัดขาดจากวัฒนธรรมจีน และกลายเป็นพลเมืองสยามไปในที่สุด ปรากฏการณ์นี้คือสิ่งที่รัฐบาลสยามต้องการให้เกิดขึ้น คังชีวิตบุตรชายคนที่ 2 ของเจ็กสร้อยเติบโตที่เมืองฟ้าหยาด ด้วยการเลี้ยงดูจากบิดาเลี้ยงนายคำทัศน์ โสรวงศ์ ขณะเดียวกัน เมื่อจบการศึกษาภาคต้นนายบุญมีได้เดินทางไปศึกษาต่อที่ตัวเมืองอุบลราชธานีภายใต้การอุปถัมภ์ของนายชาย คือ นายหอม สุวรรณภูมิ ข้าราชการสังกัดกระทรวงธรรมการ ต่อมาสำเร็จโรงเรียนการฝึกหัดครูเมืองอุบลราชธานี พร้อมการรับราชการตำแหน่งครูสอนคณิตศาสตร์โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช ช่วงต้นทศวรรษที่ 2470 นายบุญมีได้สมรสกับเครือญาติฝ่ายมารดาด้วยการคลุมถุงชน ภรรยาชื่อ นางคำโพ สุวรรณภูมิบุตรของนายเอี้ยง สุวรรณภูมิ⁶ และนางเหม สุวรรณภูมิ⁷ นายบุญมีกับนางคำโพ มหახนะวงศ์ มีบุตร-ธิดารวมกัน 15 คน ช่วงปลายทศวรรษที่ 2470 นายบุญมีได้เดินทางไปศึกษาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง พร้อมกันนั้น นายบุญมี ได้ย้ายโอนเข้ารับราชการในสังกัดหน่วยงานศึกษาพิเศษ กระทรวงธรรมการ ทำงานรับใช้ราชการครอบคลุมพื้นที่บุรีรัมย์ อุบลราชธานี จำปาศักดิ์ และเชียงตุง ครอบครัวนายบุญมี ได้ตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรในเมืองอุบลราชธานีตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2473 (ปรีชา มหახนะวงศ์, สัมภาษณ์)

ปรีชา มหახนะวงศ์ ได้ให้ข้อมูลชีวิตของบิดาเพิ่มเติมว่า เมื่อจบวิชากฎหมายจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และการเมือง นายบุญมียังคงทำงานราชการ ด้วยเกรงว่าจะไม่มีเงินจุนเจือครอบครัวหากประกอบอาชีพอิสระ เช่น ทนายความ ความกล้าในการต่อสู้ชีวิต ความทะเยอทะยานในการสะสมทุนทรัพย์อย่างบิดาของเขา คือ เจ็กสร้อยไม่หลงเหลืออยู่ในตัวของบุญมี ผู้ผ่านขบวนการถูกทำให้เป็นพลเมืองสยามอย่างสมบูรณ์ ยิ่งไปกว่านั้น

⁶นายเอี้ยง สุวรรณภูมิ (หมื่นนางพาลเกรง) เกิดที่บ้านยางลึกกะโพลุ่ม ม่วงสามสิบ เป็นแบบฉบับของผู้กว้างขวางสำเร็จการศึกษาที่โรงเรียนนายสิบ จอหอ นครราชสีมา รับราชการตำรวจยศสุดท้าย คือว่าที่ร้อยตรีเอี้ยง สุวรรณภูมิ

⁷นางเหม สุวรรณภูมิ ถือกำเนิดและเติบโต ณ คุ่มวัดปาน้อย เมืองอุบลราชธานี สมรสกับนายเอี้ยง ด้วยการคลุมถุงชน และมีธิดาคนเดียวชื่อนางคำโพ (สุวรรณภูมิ) มหახนะวงศ์ เกิดใน ปี พ.ศ. 2456

นายบุญมีความเชื่อว่าอาชีพรับราชการคือความมั่นคงที่สุดในชีวิต บั้นปลายชีวิตนั้นป่วยเป็นโรคพาร์คินสัน หลังการเดินทางจากเชียงตุง ด้วยการว่ายน้ำข้ามแม่น้ำแม่สาย พร้อมการเดินทางกลับเมืองอุบลราชธานี และเสียชีวิตด้วยวัย 56 ปี ใน ปี พ.ศ. 2505 (ปรีชา มหาชนะวงศ์, สัมภาษณ์) ครอบครัวนายบุญมีไม่เหลือร่องรอยและวัฒนธรรมของจีนอยู่เลย เรื่องราวชีวิตของบรรพบุรุษเป็นตำนานที่ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ทั้งยังเป็นที่ยอมรับของคนจีนเมืองอุบลราชธานีตั้งแต่ครอบครัวนายบุญมีมีเชื้อสายจีน

3.2 กิจกรรมด้านสังคมสงเคราะห์ ในปี พ.ศ. 2456 เกิดภาวะข้าวยากหมากแพง กลุ่มชาติพันธุ์จีน และพ่อค้าเมืองอุบลราชธานี ศรีสะเกษ ชุรินทร์ พิบูลย์มั่งสารราว 13 คน มีบทบาทด้านสังคมสงเคราะห์ที่โดดเด่นด้วยการบริจาคข้าวแก่ผู้ประสบภัยอดอยาก ระยะเวลาดังกล่าวคือ สมัยแรกที่ปรากฏหลักฐานการดำเนินกิจกรรมด้านสังคมสงเคราะห์ในบริเวณเมืองอุบลราชธานี ซึ่งตรงกับการช่วยเหลือด้านสังคมสงเคราะห์ของสมาคมจีนในกรุงเทพฯ เช่นเดียวกัน เนื่องจากทางการสยามได้เริ่มตั้งข้อสังเกตการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มสังคมนิยมอาจเป็นภัยคุกคามต่อสยาม ทั้งนี้ การรวมกลุ่ม การพบปะของกลุ่มชาติพันธุ์จีนสยามจึงเป็นสิ่งต้องห้าม รัชกาลที่ 6 ได้ทรงพระราชนิพนธ์บทความที่ต่อต้านจีนคือ จีนยิวแห่งบูรพาภิศ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นการดำเนินกิจกรรมด้านสังคมสงเคราะห์ของกลุ่มชาติพันธุ์จีนในสยามโดยรวม เพื่อลดแรงปะทะจากรัฐบาลสยามในปัญหาการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์จีนสยาม

ตารางที่ 2 บัญชีรายชื่อ ผู้ที่มีจิตศรัทธาถวายข้าวเป็นของหลวง สำหรับแจกจ่ายแก่ราษฎรที่อดอยาก รายละเอียดดังต่อไปนี้

เลขที่	ชื่อ	อายุ	ชื่อสามี/ภรรยา	จำนวนข้าว				หมายเหตุ
				หาบ	ซัง	บาท	สตางค์	
1	จีนโต	42	หล้า	12	-	80	-	
2	จีนชุยตี	33	จิ้น	6	-	48	-	
3	นายผึ่ง	29	พวง	2	-	14	-	
4	นายแสน	42	อูด	1	-	8	-	
5	นายทองพูล	24	อิม	2	-	14	-	
6	จีนนัม	23	แจ้ง	2	-	14	-	
7	จีนไล่ติก	32	มาก	1	-	8	-	
8	จีนเป	49	สมบุญ	2	-	14	-	

ตารางที่ 2 (ต่อ) บัญชีรายชื่อ ผู้ที่มีจิตศรัทธาถวายข้าวเป็นของหลวง สำหรับแจกจ่ายแก่ราษฎรที่อดอยาก รายละเอียดแจ้งต่อไปนี้

เลขที่	ชื่อ	อายุ	ชื่อสามี/ภรรยา	จำนวนข้าว				หมายเหตุ
				หาบ	ซัง	บาท	สตางค์	
9	อ้าแดงเป	34	นายแดง	-	20	3	-	
10	นายพลั่ง	49	เปะ	2	-	14	-	
11	อ้าแดงทอง มาก	21	-	2	-	14	-	
12	นายหอดด	31	ใหญ่	1	-	8	-	
13	ท้าวสุริโย	49	เจียง	20	-	108	-	
รวมทั้งสิ้น				53	20	339	-	

ที่มา : ใบบอกพระยาศรีธรรมสุกราช ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลอุบลราชธานี ที่ 630/9550 ศาลว่าการมหาดไทย วันที่ 21 เดือนมกราคม ร.ศ. 131 (พ.ศ. 2456)

กิจกรรมทางการกุศล หรือการสังคมสงเคราะห์ได้กลายมาเป็นแบบแผน หรือจุดประสงค์หลักอันหนึ่งในการตั้งสมาคม และชมรมของคนจีนตราบเท่าทุกวันนี้น่าสนใจว่า คนจีนเมืองอุบลราชธานีได้รับการหล่อหลอมด้านแนวคิดมาจากที่ใด

3.3.3 โรงเรียนจีน “โรงเรียนจีนแห่งเดียวในจังหวัดอุบลราชธานีเดิมชื่อ โรงเรียนเจียหม่ง ก่อตั้ง ในปี พ.ศ. 2470 ณ ศาลเจ้าพุททกั๋ง ถนนพรหมเทพ ในปี พ.ศ. 2474 ย้ายมาตั้งเลขที่ 99 ถนนเขื่อนธานี ปัจจุบันตั้งที่ 185 ถนนเขื่อนธานี บนเนื้อที่ 2 ไร่ วันที่ 1 สิงหาคม 2489 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นอัสวีถาวรอุบลราชธานี ทำการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 4” (มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, Website)

บทบาทด้านสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์จีนช่วงปี พ.ศ. 2447-2472 ในเมืองอุบลราชธานีปรากฏบทบาทที่เด่น 3 ด้าน คือ หนึ่ง การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ลูกหลานจีนที่เกิดในเมืองไทยได้รับสัญชาติเป็นไทย รัฐบาลสยามสนับสนุนให้คนจีนแต่งงานกับหญิงไทย เมื่อสยามได้วิเคราะห์การรุกคืบของกลุ่มปฏิรูปแห่งจีนแผ่นดินใหญ่ที่ต้องการล้มล้างราชวงศ์แมนจู รัฐบาลสยามได้เริ่มวิเคราะห์การจัดตั้งสโมสรจีนสยาม ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับนักปฏิรูปในจีนแผ่นดินใหญ่หรือไม่ ทั้งได้เริ่มตรวจสอบการรวมกลุ่ม การพบปะสังสรรค์ของกลุ่มคนจีนในสยาม กลุ่มคนจีนสยามได้เริ่มการดำเนินกิจกรรมด้านสังคมสงเคราะห์เพื่อหลีกเลี่ยงการกล่าวหาว่าเป็นปรปักษ์ต่อสยามสอง ในปี พ.ศ. 2456 กลุ่มคนจีน และพ่อค้าเมืองอุบลราชธานีและบริเวณใกล้เคียง

ได้บริจาคข้าวแก่ผู้ประสบภัย ซึ่งเป็นกิจกรรมทางสังคมที่ได้รับการปฏิบัติกระทั่งปัจจุบัน (พ.ศ. 2556)

ประวัติศาสตร์กลุ่มชาติพันธุ์จีนเมืองอุบลราชธานี ระหว่างปี พ.ศ. 2447-2472 การปฏิรูปการปกครอง และภัยคุกคามจากตะวันตกทำให้กลุ่มชาติพันธุ์จีนมีบทบาทที่โดดเด่นด้านในฐานะพ่อค้าคนกลาง พ่อค้ารายย่อย โดยเฉพาะกิจการค้าข้าว เนื่องจากรัฐบาลสยามทำการส่งเสริมอาชีพการทำนา คนจีนไม่มีบทบาททางการเมือง ในด้านสังคมนั้น คนจีนที่เข้ามาตั้งรกรากก่อนปีพ.ศ. 2450 พบการประสมประสานเป็นหนึ่งเดียวกับสังคมเมืองอุบลราชธานีในฐานะเชยสุ คนจีนที่มาใหม่ คือสมัยรัชกาลที่ 6 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ไม่นิยมแต่งงานกับสตรีพื้นเมือง และยังพบการสร้างโรงเรียนในเมืองอุบลราชธานี พบกลุ่มคนจีนที่เกี่ยวไปเกี่ยวมาระหว่างเมืองอุบลราชธานี และจำปาศักดิ์ บางครอบครัวเป็นคนในอารักขาฝรั่งเศส เวลา 25 ปี นี้ กลุ่มชาติพันธุ์จีนเมืองอุบลราชธานีได้ถูกหล่อหลอมให้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมกระแสหลัก 2 แนวทาง คือ การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม และระบบการศึกษา

สมัยความรุ่งโรจน์และความอดทนอดกลั้น (พ.ศ. 2473-2488)

ในปี พ.ศ. 2473 เป็นปีที่เปิดให้บริการรถไฟถึงสถานีวารินชำราบ ปีสิ้นสุดคือหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ระยะเวลา 15 ปี มีนัยสำคัญ 2 ประเด็น กล่าวคือ ความรุ่งโรจน์ กับ ความอดทนอดกลั้น

1. ความรุ่งโรจน์ ช่วงปี พ.ศ. 2473-2488

ความรุ่งโรจน์ หมายถึง ความมั่งคั่งของชาวจีนจากกิจการเดินคือ โรงสีไฟ โรงสีข้าว การรับซื้อของป่า พืชไร่ และการเลี้ยงสุกร การสะสมทุนจากการค้าขายกับกองทัพญี่ปุ่น ด้วยการวิเคราะห์บทบาทชาวจีนในกิจการที่กล่าวมาแล้ว กิจการโรงสีไฟ (โรงสีข้าว) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสายตระกูลจีนรุ่นใหม่ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับรัฐบาลกลาง (เจ้าภาชีนายอากร) บรรพบุรุษเดินทางเข้าสู่เมืองอุบลราชธานีช่วงทศวรรษที่ 2450-2470 บุตรที่เกิดก่อน พ.ศ. 2480 ได้รับสัญชาติไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย กลุ่มชาติพันธุ์จีนกลุ่มนี้ไม่ได้รับผลกระทบต่อการประกาศใช้พระราชกำหนดเขตหวงห้ามต่างด้าว สายตระกูลที่เด่นได้แก่ กลุ่มสะสมทุนสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ด้วยการประกอบกิจการตัดเย็บเสื้อผ้าให้กับกองทัพญี่ปุ่นที่ตั้งฐานทัพในเมืองอุบลราชธานี คือสายตระกูลไค้ว (เกียรติดำรง) พบปรากฏการณ์ที่อธิบายสมัยแห่งความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจเอาไว้ 2 ประการ กล่าวคือ รถไฟ กับกลุ่มชาติพันธุ์จีนกับเศรษฐกิจเมืองอุบลราชธานี และอุบลวานิชสมาคม

1.1 รถไฟ และกลุ่มชาติพันธุ์จีนกับเศรษฐกิจเมืองอุบลราชธานี วิลเลียม สกินเนอร์ได้ให้ความสำคัญกับรถไฟเป็นปัจจัยหลักในการส่งเสริมให้คนจีนได้เดินทางมายังภาคอีสานเพิ่มมากขึ้น (สกินเนอร์, 2539) สุวิทย์ วีระศาศวัตร์ ได้ให้ข้อคิดเห็นถึงผลกระทบของรถไฟที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์จีนในอีสานเอาไว้ 2 ประเด็น คือ การเกิดการขยายตัวของชุมชนการค้า

หรือชุมชนจีนในเมือง และร้านค้าจีนในชนบท และการเกิดอาชีพใหม่ (สุวิทย์ วีระศัตร์, 2551) ในขณะที่รัฐบาลสยามมีนโยบายกีดกันระบบการศึกษาจีนในราชอาณาจักรไทย เมืองอุบลราชธานีกลับยินดีปรีดากับการเข้ามาของรถไฟ พร้อมการอพยพเข้ามาของกลุ่มชาติพันธุ์จีนระลอกใหม่ ได้แก่ ตระกูลแต้: พันธุ์นิกุล และตระกูลรุ่งไพศาล ตระกูลอึ้ง: นายอึ้งย้งเขียน ต่อมาเปลี่ยนนามสกุลเป็นวิริยสิทธิธำพนธ์ ตระกูลนายเจียงเม้ง แซ่ลิ้ม (ลิ้ม ปทีปการ) ประเด็นรถไฟ การขยายตัวทางการค้า กับการเกิดอาชีพใหม่ นายหนววยให้ข้อมูลรถไฟเอาไว้ดังนี้

“ในปี พ.ศ. 2472 ผมเห็นรถไฟครั้งแรกในชีวิตที่สุรินทร์...ชอบดูรถไฟที่มาจากโคราชมีคนขึ้นลงพลุกพล่านมีสินค้าขายต่าง ๆ ...มีสิ่งแปลกหูแปลกตา...สินค้าอาหารจากบางกอกก็มีแปลก ๆ ปลาทุ่นี่, ปลาทุเค็ม และทุเรียน ส้มโอหวาน ส้มเขียวหวาน... (ศิลาปชัย ชาญเฉลิม, 2534)... พอขึ้นปี พ.ศ. 2473 รถไฟก็เปิดเดินต่อจากศรีสะเกษถึงอุบลฯ ที่สถานีวารินชำราบ... เมื่อรถไฟเดินสะดวกจากกรุงเทพฯ แล้วเช่นนี้ความเจริญทั้งหลายแหล่ก็หลั่งไหลมาตามทางรถไฟ...สายไฟในถนน...การค้าขายเจริญเต็มที่ คนต่างถิ่นเริ่มเข้ามาตั้งรกรากทำมาหากิน...” (ศิลาปชัย ชาญเฉลิม, 2534)

รถไฟได้สร้างโอกาสให้กับกลุ่มชาติพันธุ์จีนในการสร้างฐานะในเมืองอุบลราชธานีที่เด่น คือกิจการโรงสี กล่าวคือ นายเนย สุจิมา ผู้แทนราษฎรเมืองอุบลราชธานีได้ให้ความรู้การทำมาหาเลี้ยงชีพของพลเมืองเอาไว้ เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2477 ดังนี้ “ส่วนมากประกอบอาชีพการทำนา และนาที่ทำนั้นก็ป็นนาของตน มิได้เช่าจากผู้อื่น ทั้งนี้ก็โดยได้รับมรดกตกทอด และโค่นสร้างถางป่าเอาเองตามกำลังแรง การค้าขายตกอยู่ในมือชาวจีน แม้พลเมืองจะมีการค้าขายบ้างก็เพียงเล็กน้อยพืชผลที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอันจัดเป็นส่วนสำคัญในทางสินค้า คือ ข้าว ไร่ ไม้ผล หนึ่ง เขา นอกจากนี้ก็มีการเลี้ยงสุกรบ้าง บางครอบครัวพอได้ซื้อขายแลกเปลี่ยนเป็นกำลังไปวันหนึ่ง ๆ ...” (เนย สุจิมา, 2539)

วันที่ 12 พฤศจิกายน 2477 นายเลียง ไชยกาล ได้ปรากฏตาเรื่องสภาพเมืองอุบลราชธานี ปรากฏปัญหาการค้าข้าวของเมืองอุบลราชธานีกับเส้นทางรถไฟเอาไว้อย่างน่าสนใจ ความว่า “...โคตรทรัพย์ที่จำหน่ายในตลาดสินค้านั้น ๆ ก็ดี เช่นข้าวเป็นต้น กว่าจะถึงตลาดสินค้า ต้องเสียค่าระวางรถไฟอย่างมากเป็นเหตุให้ตั้งราคาสูงกว่าราคาข้าวที่มาจากจังหวัดอื่น ดังนั้นจึงจำหน่ายไม่ได้ หรือถ้าได้ก็ไม่กำไร...” (เลียง ไชยกาล, 2539) เป็นที่น่าสังเกตว่า นายเลียงได้เสนอประเด็นด้านลบเรื่องรถไฟ กับการขายข้าวสาร เนื่องจากการเสียค่าระวางที่สูงกว่าที่อื่น เพราะสถานีปลายทางวารินชำราบนั้นห่างไกลกว่าพื้นที่อื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งไม่เคยมีผู้ได้ซื้อประเด็นนี้มาก่อน

1.2 อุบลวานิชสมาคม หนึ่งปีหลังการเปิดให้บริการรถไฟถึงสถานีวารินชำราบ วันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2474 กลุ่มชาติพันธุ์จีนเมืองอุบลราชธานีได้ทำการตั้งสมาคม ชื่อ อุบลวานิชสมาคม บรรดาผู้ริเริ่ม กล่าวคือ พระพรพิทักษ์ หลวงพลภักดิ์พานิช นายสวัสดิ์ ภิรพัฒน์ และนายทองอินทร์ อุดลเริ่ม มีจุดประสงค์แรกเริ่มในด้าน การส่งเสริมความสามัคคี ศีลธรรมจรรยาวัฒนธรรม ส่งเสริมความรู้ในด้านธุรกิจการค้า ส่งเสริมการศึกษาและบันเทิง ส่งเสริมการกุศลสาธารณะ และส่งเสริมการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และอื่น ๆ (อุบลวานิชสมาคม, 2524) ประเด็นที่น่าสนใจของสมาคมนี้ คือ นายกสมาคม กิจกรรมของ สมาคม และการแตกหน่อเป็นสมาคมสายตระกูล และมูลนิธิ ต่าง ๆ ในเวลาต่อมา จดทะเบียนสมาคมในปี พ.ศ. 2525 (อนันท์ธนา เมฆานนท์และนิธิพัทธ์ เตชะรุ่งไพศาล, 2556)

2. ความอดทนอดกลั้น ช่วงปีพ.ศ.2473-2488

ความอดทนอดกลั้นของกลุ่มชาติพันธุ์จีนในฐานะคนต่างด้าวที่ต้องอพยพออกจากเมืองอุบลราชธานี และอำเภовารินชำราบ จากพระราชกำหนดเขตหวงห้ามคนต่างด้าว (พ.ศ.2484) สืบเนื่องมาจากระบบการเมืองเป็นไปอย่างเคร่งเครียด เนื่องจาก หลัง สงครามโลกครั้งที่ 1 ไม่นาน ได้เกิดกระแสชาตินิยมจีนขึ้นในสยาม รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว สมัยการเรียนรู้นัประชาธิปไตยหน่วยเลือกตั้งครั้งแรกอยู่ที่วัด และ โรงเรียน ผลการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2476 มีผู้แทน 3 คน คือนายเลียง ไชยกาล นายทองอินทร์ ภิรพัฒน์ และนายเนย สุจิมา สถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศนั้นตรงกับสมัยรัชกาลที่ 8 การก่อตัวของสงครามโลกครั้งที่ 2 ส่งผลให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างจีนกับญี่ปุ่น ช่วงญี่ปุ่นปกครองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เร่งการก่อสร้างเส้นทางรถไฟเพื่อเชื่อมกับยุโรป พื้นที่สยามกับพม่าประสบเหตุการณ์ที่อยู่ในความทรงจำของผู้คนในประเด็นรถไฟสาย มรณะ หรือการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำแคว หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เส้นทาง ยุทธศาสตร์นี้ได้ถูกทำลายลงไป เป็นที่น่าสังเกตว่า อาเซียนมุ่งการพัฒนาเส้นทางเศรษฐกิจ สายตะวันออก-ตะวันตก จุดหมายปลายทางคือเขตอุตสาหกรรมทวาย ความคาดหวังของ อาเซียนหลังสงครามเย็น จึงมีใช้สิ่งที่แปลกใหม่ แต่ได้รับการวางแผนมาแล้วภายใต้ระบบ อาณานิคม

ปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามสนับสนุนฝ่าย อักษะ ในขณะที่รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นกลุ่มพันธมิตร ในปี พ.ศ. 2483 ไทยได้ เรียกกองอาณานิคม 5 แห่ง ได้แก่ ศรีโสภณ เสียมราฐ พระตะบอง และจำปาศักดิ์ จาก ฝรั่งเศส รัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศสไม่ยินยอม กระทั่งเกิดสงครามอินโดจีน คำบอกเล่าของ บุญเพ็ง และสีพองเรื่องการทิ้งระเบิดของ “เฮือเหาะ” ในเมืองอุบลราชธานีความว่า “...ตอน เข้าขณะพระสงฆ์กำลังฉันจังหัน มีผู้มาแจ้งว่าให้พากันระมัดระวัง เตรียมพร้อมหลบภัยให้ จงดี เครื่องบินฝรั่งเศสมาทิ้งระเบิดเมืองอุบลฯ เร็ว ๆ นี้ ผู้คนทั้งหลายเกิดแตกตื่น พากัน

หอบลูกจูงหลานชนข้าของ ไปหาที่หลบภัยกันนอกเมืองอย่างโกลาหล ไม่นานนักเมืองอุบลฯ ก็เจียนส่งตราไปกับเมืองร้าง เหลือเพียงทหาร ตำรวจ คอยตรวจตราดูแลรักษากันเรือน ทรัพย์สินที่ถูกทิ้งร้าง..." (Website,) ในปี พ.ศ. 2484 จอมพลป. พิบูลสงครามผู้นำรัฐบาล กรุงเทพมหานคร ได้เกิดหวาดระแวงว่า กลุ่มคนต่างด้าวจีนอาจเป็นไส้ศึก จำต้องขับไล่พวก เขาให้ออกจากเขตยุทธศาสตร์ หลายครอบครัวถือกำเนิดลูกน้อยคราวอพยพ ส่วนหนึ่งได้ เริ่มต้นชีวิตครอบครัวอย่างสมบูรณ์ ดังกรณีศึกษา 3 ครอบครัว กล่าวคือ นายจูงเหียน แซ่ไคว่ นายแพทย์ประวิทย์ (แซ่ฮ้อ) วิริยสิทธิวัฒน์ และ นายอดิศักดิ์ (แซ่ลิ้ม) ลิ้มปทีปรากร ได้ให้ข้อมูลประวัติครอบครัว ชีวิตครอบครัวพลัดถิ่นเอาไว้ที่น่าสนใจดังนี้

2.1 นายจูงเหียน แซ่ไคว่ ชาวอุบลราชธานีรับรู้เรื่องราวชีวิตของนายจูงเหียน แซ่ไคว่ ที่เริ่มต้นอย่างทุกข์โศกในฐานะพ่อหม้าย เมื่อภรรยาคนแรกถูกฟ้าผ่าตาย ภรรยาคนที่สองแยกทางกันอย่างถาวร นายจูงเหียน แซ่ไคว่ เกิดปี พ.ศ. 2450 ที่ซัวเถา เป็นคนแต่จิ๋ว ในปีพ.ศ. 2463 อายุได้ 13-14 ปี เดินทางสู่สยามพร้อมพี่ชาย พี่สะใภ้ และหลานชาย อาศัย ที่กรุงเทพฯ มีอาชีพเป็นจับกัง กรรมกรแบกข้าวสาร สืบชีวิตจากจีนแผ่นดินใหญ่ตัดสินใจเดินทางสู่ที่ราบสูงโคราชเข้ามายังเมืองอุบลราชธานี เนื่องจาก มีความรู้สึกไม่สบายใจที่ทำงาน ในกรุงเทพฯ มีอันธพาลรบกวนอยู่เสมอ นางพลา ณ อุบล กล่าวว่า "อาไคว่มาหมอนใบเดียว อาศัยใต้ถุนบ้านป่าเลี้ยว สิงห์หัฐิต ต่อมาเกิดสงครามอินโดจีน ต้องระบายนเงินออกจากเมือง อุบลฯ อาไคว่ย้ายไปอยู่อำนาจอเจริญแล้วแต่งงานครั้งที่ 3 ที่นั่น" (พลา ณ อุบล, สัมภาษณ์) เรื่องราวชีวิตของจูงเหียนจบลงอย่างมีความสุขราวเพนียดด้วยการสมรสครั้งที่ 3 กับ สตรีมอญเมืองอำนาจอเจริญ จูงเหียนและครอบครัวพี่ชายอาศัยแถวศาลเจ้าเมืองอำนาจอเจริญ สองพี่น้องคิดถึงคนสูตรการทำก้วยเตี่ยว และเริ่มขายก้วยเตี่ยวในเมืองอำนาจอเจริญ ซึ่ง สอดคล้องกับการสนับสนุนให้พลเมืองขายก้วยเตี่ยว ราวต้นทศวรรษที่ 2490 หลังการยกเลิก การห้ามต่างด้าวอาศัยในเขต 6 เมืองยุทธศาสตร์ได้ 2 ปี ครอบครัวพี่ชายได้ย้ายไปตั้งรกราก ที่ เมือง ร้อยเอ็ด จูงเหียนตัดสินใจย้ายกลับมาอาศัยที่ เมือง อุบลราชธานี

2.2 นายแพทย์ประวิทย์ (แซ่ฮ้อ) วิริยสิทธิวัฒน์ บุตรชายนายฮ้อยี่เขียน อาชีพ ขาขายนมเปี๊ยะ เกิดในปี พ.ศ. 2483 ณ บ้านทุ่ง อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี (หน้าสนาม บินกองบิน 21 ในปัจจุบัน) เมื่อเครื่องบินพันธมิตรทิ้งระเบิดในเมืองอุบลราชธานี มารดาต้อง อุ้มทารกน้อยไปหลบซ่อนที่ลำหูลู หลังกอไผ่ จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่โรงเรียน เบ็ญจมะหาราช และได้ทุนรัฐบาลไปศึกษาต่อที่ โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ เป็น นักเรียนแพทย์ศิริราชรุ่นที่ 72 (พ.ศ. 2509-2510) คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล จบ การศึกษาชั้นสูงสุดปริญญาโทที่สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์รุ่นที่ 2 เป็นหมอมศิริราชคนที่ 2 ประจำเมืองอุบลราชธานี นายแพทย์คนแรกที่เปิดคลินิกตลอด 24 ชั่วโมง ประวิทย์ได้เล่า

ชีวิตยามพลัดถิ่นเอาไว้ที่น่าสนใจดังนี้ “...พวกเราต้องอพยพไปอาศัยที่อำเภอโยธธรร จ้า ได้ว่าลำบากมาก เที่ยงยังทำขนมขาย รับจ้างทั่วไป การเลี้ยงดูลูกเป็นไปอย่างยากลำบาก ผมเข้าใจถึงความยากจนขั้นขั้น เราไม่มีข้าวจะกิน ผมยังจำได้เสมอว่า ยายใจดีข้างบ้านเป็นคนหยิบยื่นข้าวปลาอาหารให้รับประทานประทังชีวิต ผมไม่เคยลืมคุณยายใจดีท่านนี้เลย ยังไม่มีโอกาสกลับไปตอบแทนพระคุณท่านตราบนานเท่าทุกวันนี้...” (ประวัติวีร วิริยสิทธิราวัฒน์, สัมภาษณ์)

2.3 นายอดิศักดิ์ (แซ่ลิม) ลิมปทีปรการ นายอดิศักดิ์ ลิมปทีปรการ ได้ให้ข้อมูล “โดยช่วงในปี พ.ศ. 2480 นั้นยังมีพวกญี่ปุ่นมาล่อลวงอยู่ โดยที่มีเหมาเจ๋อตงกับเจียงไคเช็คขับไล่พวกญี่ปุ่น ช่วงประมาณ 2484 จึงเป็นการปกครองแบบสาธารณรัฐ กลุ่มนิยมคอมมิวนิสต์กำลังมาแรง ดังนั้นรัฐบาลไทยสมัยจอมพล ป. ออกรนโยบายจี้มอ ไม่ให้คนจีนอยู่ในเมือง ทำให้ครอบครัวผมบิดาที่นายเจียงเม้ง แซ่ลิม ต้องอพยพไปอาศัยที่อำเภอตระการพืชผล” (อดิศักดิ์ ลิมปทีปรการ, สัมภาษณ์) เป็นที่น่าสังเกตว่า ทั้งสามครอบครัวได้ตัดสินใจย้ายกลับมาตั้งรกรากในเมืองอุบลราชธานี ในขณะที่หลายครอบครัวได้ตั้งมั่นในภูมิลำเนาใหม่ คนต่างด้าวจีนได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมายในปี พ.ศ. 2520

ในปี พ.ศ. 2473 กลุ่มชาติพันธุ์จีนเมืองอุบลราชธานี ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองอุบลราชธานีเพิ่มขึ้นเนื่องจากความสะดวกสบายของเส้นทางรถไฟ พบกิจการโรงสีไฟ (ข้าว) ตามริมฝั่งแม่น้ำมูล ในปี พ.ศ. 2474 คนจีนเมืองอุบลราชธานีได้ก่อตั้งอุบลวานิชสมาคมขึ้น อย่างไรก็ตาม ประวัติศาสตร์เมืองอุบลราชธานีช่วงปี พ.ศ. 2480 -2488 เป็นช่วงเศรษฐกิจซบเซา เนื่องจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ช่วงปี พ.ศ. 2484 -2488 คนต่างด้าว กล่าวคือ คนจีน คนเวียดนามต้องอพยพออกจากเมืองอุบลราชธานี และวาระนี้ชาวยุโรป ด้านการเมือง การจัดตั้งเขตสมุทเทศาภิบาล ในปี พ.ศ. 2478 ตระกูลเจ้าภานุนายอากรเมืองอุบลราชธานีลงเล่นการเมืองท้องถิ่น ในขณะที่ การเมืองระดับชาติเป็นของคนไทยเชื้อสายลาวตระกูลอาญาสี่ดั้งเดิม ด้านสังคม คนจีนยังนิยมส่งลูกหลานเข้าเรียนโรงเรียนจีน แม้จะถูกกีดกัน ตรวจสอบอย่างเข้มงวดจากรัฐบาลกลาง คนจีนที่เข้ามาตั้งรกรากในเมืองอุบลราชธานีหลังปี พ.ศ. 2479 นิยมแต่งงานกับกลุ่มชาติพันธุ์จีนด้วยกันเอง มากกว่าแต่งงานกับสตรีพื้นเมือง ยังพบว่าคนจีนในเมืองอุบลราชธานีมีการแต่งงานกับสตรีมอญเมืองอำนาจเจริญอีกด้วย ทั้งนี้คนจีนส่งโปยกวนใหญ่ที่เมืองจีน ประวัติศาสตร์ชาวจีนเมืองอุบลราชธานี พ.ศ. 2473-2488 ได้พบว่า คนจีนเป็นนักเดินทาง นักแสวงหาโชค ลาภ ผู้รอบรู้บนพื้นฐาน ขยัน ประหยัด และอดออม สร้างให้คนจีนเหล่านี้ได้กลายเป็นผู้คุมเศรษฐกิจเมืองอุบลราชธานีกระทั่งปัจจุบัน

พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ชาวจีนเมืองอุบลราชธานี ระหว่าง พ.ศ. 2411-2488 รวมระยะเวลา 77 ปี หมายถึงการตั้งรกรากในเมืองอุบลราชธานีสมัยเดียวกับเจ้าคำผงสร้างบ้านแปงเมืองอุบลราชธานี ดังนั้น หากคำนวณอายุลำดับรุ่นของกลุ่มชาติพันธุ์จีนได้ 7 รุ่น

เท่ากับกลุ่มชาติพันธุ์ลาว คนเก่าแก่เมืองอุบลราชธานีให้เหตุผลว่า คนจีนเมืองอุบลราชธานีเป็นชุมชนแต่จิว ในสายแซ่แต้ และแซ่ตั้งเป็นหลัก เข้ามาตั้งรกรากที่ดินแดนอยู่ฝั่งเนื่องจากพระเจ้าตากสินให้การอุปถัมภ์ (นางพลา ณ อุบล, สัมภาษณ์) งานวิจัยนี้แบ่งช่วงศึกษาและวิจัยออกเป็น 3 ระยะ คือ หนึ่ง พ.ศ. 2411-2447 สอง พ.ศ. 2447-2472 และ สาม พ.ศ. 2473-2488 กลุ่มชาติพันธุ์จีนเมืองอุบลราชธานีมีบทบาทในเมืองอุบลราชธานี 3 ด้านด้วยกันได้แก่ เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม

ด้านเศรษฐกิจ ชาวจีนมีบทบาทที่โดดเด่นที่สุดด้านเศรษฐกิจ ใน 3 ช่วงเวลาช่วงที่หนึ่ง พ.ศ. 2411-2447 การอาชีพของชาวจีน คือ พ่อค้าเร่ พ่อค้าคนกลาง พ่อค้าท้องถิ่นที่เกี่ยวไปเกี่ยวมาระหว่างโคราช เมืองอุบลฯ และจำปาศักดิ์ เส้นทางการค้าได้แก่ทางบก และทางน้ำ การอาชีพชาวจีนเมืองอุบลฯ คือ พ่อค้าระหว่างภูมิภาค ข้าราชการจากส่วนกลาง และเจ้าภีษไนยอากร 3 ตระกูลได้แก่ ศรีธัญรัตน์ สุรพัฒน์ โกศลพัฒน์ มีฐานะเป็นเจ้าของ ช่วงที่สอง พ.ศ. 2447-2472 ทั้งนี้ยังพบว่าคนจีนที่เข้ามาตั้งรกรากช่วงปลายรัชกาลที่ 5 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปลูกผักสวนครัว และทำนา พร้อมการประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป เชื้อสายกลุ่มเจ้าภีษไนยอากรทั้ง 3 ตระกูลยังดำรงฐานะเป็นเจ้าสัวประจำเมือง ช่วงที่สาม พ.ศ. 2473-2488 เมื่อรถไฟมาถึงสถานีวารินชำราบ กลุ่มชาติพันธุ์จีนได้เข้ามาตั้งรกรากในเมืองอุบลราชธานีเพิ่มขึ้น ประกอบอาชีพที่หลากหลายที่เด่น ได้แก่ กิจการโรงสี เลี้ยงสุกร รับซื้อของป่า และพืชไร่ เมืองอุบลราชธานียังเป็นศูนย์กลางการค้าปลีกและส่ง ที่รู้จักกันทั่วไปว่า โชห่วย ครอบคลุมนครือข่าย ลุ่มน้ำโขง ลุ่มน้ำมูล และลุ่มน้ำศรีสงคราม ในปี พ.ศ. 2474 ได้พบว่ากลุ่มคหบดี พ่อค้าได้ตั้งอุบลวานิชสมาคมในการช่วยเหลือสมาชิกที่มาใหม่ การอำนวยความสะดวกทางการค้า และกิจกรรมด้านสังคมสงเคราะห์ ทศวรรษที่ 2480 กฎหมายกีดกันอาชีพต่างด้าวเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้คนจีนสามารถพัฒนาทักษะด้านการงานอย่างก้าวกระโดด

ด้านการเมือง กลุ่มชาติพันธุ์จีนไม่มีบทบาททางการเมืองในสมัยที่ 1-2 เนื่องจากคำมั่นสัญญาที่มีต่อกลุ่มอาญาสี่ดั้งเดิมช่วงต้นทศวรรษที่ 2410 เรื่องการวางตัวเป็นกลางทางการเมือง ห้ามยุ่งเกี่ยวกับกรณีพิพาทเจ้าเมืองอุบลฯ คนสุดท้าย กับกลุ่มอาญาสี่ดั้งเดิม อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2478 กลุ่มชาติพันธุ์จีนสายตระกูลเจ้าภีษไนยอากรได้เริ่มลงเล่นการเมืองระดับท้องถิ่น ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 พบการก่อตัวของเจ้าพ่อเมืองอุบลราชธานีที่สืบเชื้อสายมาจากตระกูลพ่อค้าต่างด้าวชาวจีน ทำการกักตุนสินค้า ซึ่งจะเมิดกฎหมายของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม อันนำมาซึ่งโคกนาฏกรรมประจำเมือง ในปี พ.ศ. 2484-2488 กฎหมายเขตหวงห้ามต่างด้าวทำให้เศรษฐกิจเมืองอุบลฯ ชบเซาลงไปเนื่องจากสงครามโลกครั้งที่ 2 และการกีดกันคนจีนต่างด้าวและครอบครัวให้อยู่พวยพอกจากพื้นที่เขตยุทธศาสตร์ เทศบาลอุบลฯ และวารินชำราบ

ด้านสังคม เป็นประเด็นที่มีชีวิตชีวมามากที่สุด อันเป็นประจักษ์พยานการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเมืองอุบลราชธานีที่มีความต่อเนื่องมากที่สุด ใน 3 ประเด็น การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ความเชื่อภูมิปัญญา และกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ ประเด็นแรก กลุ่มชาติพันธุ์จีนรุ่นที่ 1- 5 ที่ได้เข้ามาตั้งรกรากในเมืองอุบลราชธานี ช่วงปี พ.ศ. 2322-2447 นิยมแต่งงานกับสตรีพื้นเมืองลาว หรือสยาม คนจีนโพ้นทะเลเหล่านี้มีความพร้อมในการประสมประสานเป็นส่วนหนึ่งกับชุมชนเมืองอุบลราชธานี อย่างไรก็ตาม กลุ่มชาติพันธุ์จีนรุ่นที่ 6-7 ที่เข้าเมืองอุบลราชธานี ช่วงปี พ.ศ. 2450-2488 ไม่นิยมแต่งงานกับสตรีพื้นเมืองลาว หรือสยาม ประเด็นที่สอง ศูนย์รวมจิตใจของคนจีนเมืองอุบลราชธานี คือศาลเจ้าพุทธกัณฐิม ผิงแม่น้ำมูลฝั่งขวา ซึ่งมีอายุได้ 152 ปี ระบบภูมิปัญญาจีนได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นในระบบครอบครัว และเครือข่ายเชิงอุปถัมภ์ พบหลักฐาน ในช่วงกลางทศวรรษที่ 2440 เจ้าสัวเสย (ขุนพิพัฒน์พาณิชย์) ได้อบรมสั่งสอนนายบุญมา ชาญเฉลิมในการค้าขาย คัดคำนวณ และการอ่านเขียน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2470 ชุมชนจีนเมืองอุบลราชธานีเปิดกิจการโรงเรียนจีนแห่งแรกซึ่งทำการอบรมสั่งสอนบุตรหลานคนจีน และกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ กระทั่งปัจจุบันนี้ ประเด็นที่สาม ช่วงต้นทศวรรษที่ 2460 ค้นพบกลุ่มชาติพันธุ์จีน พื้นที่ ศรีสะเกษ ขุขันธ์ พิบูลมังสาหารได้บริจาคข้าวเปลือกให้หลวงแก่งผู้ดอยยากในพื้นที่ ซึ่งให้เห็นการริเริ่มกิจกรรมด้านสังคมสงเคราะห์ของชาวจีนในสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นต้นมา

ประวัติศาสตร์ชาวจีนเมืองอุบลราชธานี ระหว่าง พ.ศ. 2411-2488 ซึ่งให้เห็นว่าคนนอกสังคมเมืองอุบลราชธานี หรือสังคมสยามได้ปรับตัวเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย ปัจจัยที่ส่งเสริมให้คนจีนประสบความสำเร็จในเมืองอุบลราชธานี มี 3 ปัจจัย หนึ่ง รัฐบาลสยามสนับสนุนการตั้งรกรากของต่างด้าวเพื่อเพิ่มจำนวนพลเมือง สอง คนจีนมีพื้นฐานมาจากอาชีพเกษตรกรเช่นเดียวกับคนพื้นเมือง ต่างมีความมานะบากบั่น ขยันหมั่นเพียร คนพื้นเมืองขาดทักษะด้านการค้าขาย คนจีนจึงเข้ามาเติมช่องว่างดังกล่าวให้กับเมืองอุบล สาม รัฐบาลสยามคัดสรรคนจีนให้เป็นผู้ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของสยามโดยรวม อาจกล่าวได้ว่า คนจีนคือผู้กุมเศรษฐกิจเมืองอุบลราชธานีบทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของแผนงานวิจัยชาวจีนเมืองอุบลราชธานี ระหว่าง พ.ศ. 2411-2555

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. 2545. **ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนาภิเษก เล่มที่ 9**. กรุงเทพมหานคร: กองวรรณกรรม และประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

เกลาดีอุส บาย.สังฆราช. 2527. **ไม่เค็ล เกียน เสมอพิทักษ์. พระอัครสังฆราช. ถอดความ. ประวัติการ**

เผยแผ่พระศาสนาในภาคอีสานและประเทศลาว. กรุงเทพฯ : เรือนแก้ว.

ชำนาญ ศิริวรินทร์. 2539. **เอกสารอัดสำเนาประวัติบ้านโนนใหญ่ หมู่ที่ 3-4 ตำบลก่อเอ้ อำเภอ**
เชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี.

- ชาร์ลส์ เอฟ คายส์. 2552. **แนวคิดท้องถิ่นภาคอีสานนิยมในประเทศไทย**. รัตนา โตสกุล, แปล. ศูนย์วิจัยสังคมอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- เต็ม วิกาศย์พจนกิจย์. 2546. **ประวัติศาสตร์อีสาน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ธนัญชัย รสจันทร์. 2550. **สภาพเศรษฐกิจของเมืองอุบลราชธานี, ระหว่าง พ.ศ. 2335-ทศวรรษที่ 2460**. สาขาประวัติศาสตร์ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เนย สุจิมา. 2539. **ปรากฏสภาพจังหวัดอุบลราชธานี วันที่ 29 มีนาคม 2477. ใน ปรากฏภาพผู้แทนราษฎร เรื่อง สภาพของจังหวัดต่าง ๆ**. กรุงเทพฯ : สมาคมมิตรภาพญี่ปุ่นไทย.
- ประวัติหลวงพ่อเสาร์ กนตสีโล**. 2556. (<http://www.dharma-gateway.com>). เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 กันยายน.
- มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. 2556. **ภาพเก่าเล่าเมืองอุบลโรงเรียนจีน**. (www.lib.ubu.ac.th). เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน.
- เลียง ไชยกาล. 2539. **ปรากฏสภาพจังหวัดอุบลราชธานี วันที่ 12 พฤศจิกายน 2477. ใน ปรากฏภาพผู้แทนราษฎร เรื่อง สภาพของจังหวัดต่าง ๆ**. กรุงเทพฯ : สมาคมมิตรภาพญี่ปุ่นไทย.
- วิมลพรรณ ปัตถวิชัย. 2547. **สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ เล่ม 2**. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ด.
- วิลเลียม จี. สกินเนอร์. 2529. **สังคมจีนในประเทศไทย ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ : โครงการมูลนิธิธิดารา สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- คิลปชัย ชาญเฉลิม. 2534. **คำให้การนานหนทวย**. กรุงเทพฯ : ห.จ.ก. ป. สัมพันธ์พานิชย์.
- ศุภการ สิริไพศาล. 2552. “ยิวแห่งบูรพาภิศ:ชาวจีนโพ้นทะเลในทัศนะชนชั้นปกครองสยาม.” **วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ**. ปีที่ 4, ฉบับที่ 2 : 79-102.
- สนธิสัญญาฉบับลงวันที่ 7-10-1902 ระหว่างรัฐบาลฝรั่งเศส และรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้ามหาชีวิตแห่ง สยาม. 1996. ประมวลสนธิสัญญากำหนดเส้นชายแดนอินโดจีน-สยาม (ลาว-ไท) 1886-1946**. เวียงจันทน์: กรมสนธิสัญญาและกฎหมายกระทรวงการต่างประเทศ ส.ป.ป.ลาว.
- สนธิสัญญาระหว่างประเทศฝรั่งเศส และประเทศอังกฤษ.ลอนดอน วันที่ 8 เมษายน ค.ศ. 1904. 1996. ใน ประมวลสนธิสัญญากำหนดเส้นชายแดน อินโดจีน-สยาม (ลาว-ไท) 1886-1946**. เวียงจันทน์: กรมสนธิสัญญาและกฎหมายกระทรวงการต่างประเทศ ส.ป.ป.ลาว.

- สุวิทย์ ธีรศาวัต. 2551. **ประวัติศาสตร์จีนอีสาน**. ขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. 2.25/4 (66/1) (61 แผ่น) **เรื่องการจัดปกครองจีน** (9 ก.ย. 2453- 13 ก.พ.2454).
- _____ น 25/2 8/13 (111 แผ่น) **จีนก่อการกำเริบและหยุดงาน** (6 มิ.ย. 2453- 5 ก.ย. 2462).
- _____ **รายงานราชการมณฑลอีสาน ม.26/1**.หอจดหมายเหตุแห่งชาติ.น.
25/20 .20/133 (34 แผ่น). กระทรวงนครบาล **เรื่องปัญหาจีนที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร** (9 ก.พ. 2454- 1 มี.ค. 2458)
- _____ **ม.ร.7.พ.2/203 รัชกาลที่ 7 กระทรวงพาณิชย์และคมนาคมเรื่องประกาศเปิดการเดินรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ (โคราชไปอุบล)** (13 กรกฎาคม 2471-31 มีนาคม 2473).
- หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. จดหมายเหตุนครราชสีมาที่ 5 ร.ศ. 109 เลขที่ ร.5 ม.2. 12ก/6. **เรื่องใบบอกเมืองอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 5 มีนาคม ร.ศ.109.**
- _____ **ใบบอกพระยาศรีธรรมสุกราช ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลอุบลราชธานีที่ 630/9550 ศาลาว่าการมหาดไทย วันที่ 21 เดือนมกราคม ร.ศ. 131 (พ.ศ. 2456)**
อนันท์ธนา เมธานนท์และณัฐพัชร เตชะรุ่งไพศาล. 2556. **ประวัติศาสตร์ชาวจีนเมืองอุบลราชธานีระหว่าง พ.ศ. 2411-2488**. กองทุนสนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ประจำปี งบประมาณ 2556.
- อมรรังษิ์จิตร (ม.ร.ว. ปฐม คนจร). เรียบเรียง. 2545. **พงศาวดารเมืองมณฑลอีสาน. ในประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนาภิเษก เล่ม 9**. กรุงเทพฯ ฯ : กองวรรณกรรม และประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.
- หลวงศรีโกศา (จ้อย แซ่แต้).** 2549.
- อุบลวานิชสมาคมครบรอบ 50 ปี.** 2524. กรุงเทพฯ:
- อุบลราชธานี 200 ปี.** 2535. กรุงเทพฯ ฯ : ธนาคารกรุงเทพจำกัดมหาชน.
- เอกสารอัดสำเนาประวัติย่อศาลเจ้าพุทธกััง.2550.** อุบลราชธานี.
- การสัมภาษณ์**
- คำโพ มหานะวงศ์. 2524. บ้านเลขที่ 47/5 ถนนพลเพน อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. ประสบศักดิ์ ณ จำปาศักดิ์. 2556. คณะศิลปศาสตร์ ตำบลเมืองบ้านศรีไค อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.
- ประวิทย์ วิริยสิทธาวัฒน์. 9 พฤศจิกายน. 2555. ประวัติการแพทย์คลินิกเวชกรรม เลขที่ 277-279 ถนนอุปราษ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.
- ปรีชา มหานะวงศ์.6 พฤศจิกายน. 2555. ชีวภัทรนวดไทย (Chewapulus Thai Massage and

Spa Ubon Ratchathani) เลขที่ 212 โซนห้วยวังนอง ซอยสมเด็จ 2 ถนนภาพผล ตำบลห้วยวังนอง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.

..... 29 พฤษภาคม 2556. ชิวว้าทหรนวดไทย (Chewaplus Thai Massage and Spa Ubon Ratchathani) เลขที่ 212 โซนห้วยวังนอง ซอยสมเด็จ 2 ถนนภาพผล ตำบลห้วยวังนอง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.

พลา ณ อุบล. 21 ธันวาคม 2555. บ้านวิภาคย์พจนกิจ (สิงห์หัฐิต) เลขที่ 114 ถนนพิชิตรังสรรค์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.

..... 2 มีนาคม 2556. บ้านวิภาคย์พจนกิจ (สิงห์หัฐิต) เลขที่ 114 ถนนพิชิตรังสรรค์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.

..... 3 มีนาคม 2556. บ้านวิภาคย์พจนกิจ (สิงห์หัฐิต) เลขที่ 114 ถนนพิชิตรังสรรค์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.

ลัดดาวัลย์ แซ่ตั้ง. 2 พฤศจิกายน 2555. บ้านเลขที่ 256-267 ถนนอุบล - ตะการ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.

วิโรจน์ เกียรติดำรง. 12 กรกฎาคม 2556. ร้านสหพันธ์เฟอร์นิเจอร์ ถนนพลราษฎร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.

สุธีร์ ศาตราคม. 11 พฤศจิกายน 2555. ร้านสามชัย สาขา 1 ถนนผาแดง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.

อดิศักดิ์ ลิ้มปทีปกร. 2 มกราคม 2556. สมาคมแซ่ลุ่มอุบลราชธานี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.